

HAAGA-HELIA
ammattikorkeakoulu

Mirva Lopez,
Eva Holmberg
ja Jarmo Ritalahti

Matkailun tulo- ja työllisyys selvitys Uudellamaalla 2013

HAAGA-HELIA:n
julkaisut

HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu

<http://shop.haaga-helia.com> ■ julkaisut@haaga-helia.fi

© kirjoittajat ja HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu

HAAGA-HELIA:n julkaisut
Kehittämisasiaportit ja tutkimukset 2014

Teos on suojattu tekijänoikeuslailla (404/61). Teoksen valokopiointi kielletty, ellei valokopiointiin ole hankittu lupaa. Lisätietoja luvista ja niiden sisällöstä antaa Kopiosto ry, www.kopiosto.fi. Teoksen tai sen osan digitaalinen kopioiminen tai muuntelu on ehdottomasti kielletty.

Julkaisija:	HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu
Taitto:	Oy Graaf Ab / Riina Nyberg
Kannen suunnittelu:	Tommi Lalu
Kannen kuva:	Maisema Tuusulanjärveltä. Mikko Mannila/Järvenpään kaupunki

ISSN 2342-2939
ISBN 978-952-6619-40-8

Sisällys

Tiivistelmä.....	5
Svensk sammanfattning	7
Alkusanat	9
1 Johdanto.....	10
1.1 Matkailun aluetaloudelliset tutkimukset ja matkailutilinpito	11
1.2 Tavoitteet ja rajaukset.....	11
1.3 Käsitteet.....	12
2 Uusimaa matkakohteena	15
2.1. Uudenmaan maakunta.....	15
2.2 Uudenmaan matkailullinen vetovoimaisuus	16
3 Menetelmät	22
3.1. Selvityksen eri vaiheet	22
3.2 Matkailijamäärien arviointi	23
3.3 Menomenetelmän toteutus	24
3.4 Tulomenetelmän toteutus	26
3.5 Työllisyysvaikutusten arviointi.....	27
4 Matkailijamäärät Uudellamaalla	28
4.1 Matkailijamäärät pääkaupunkiseudulla	29
4.2 Matkailijamäärät Länsi-Uudellamaalla	29
4.3 Matkailijamäärät Keski-Uudellamaalla	30
4.4 Matkailijamäärät Itä-Uudellamaalla	31
5 Matkailijoiden kulutus Uudellamaalla.....	32
5.1 Matkailijahaastattelujen taustatiedot	32
5.2 Matkailijaryhmien kulutus Uudellamaalla	34
5.3 Kulutuksen erot pääkaupunkiseudun ja muun Uudenmaan välillä.....	35
6 Uudenmaan matkailutulo – menomenetelmä.....	37
6.1 Pääkaupunkiseudun matkailutulo.....	38
6.2 Länsi-Uudenmaan matkailutulo	39
6.3 Keski-Uudenmaan matkailutulo	40
6.4 Itä-Uudenmaan matkailutulo.....	40
6.5 Ulkomaisten matkailijoiden kulutus.....	41
6.6 Kokonaismatkailutulo toimialoittain menomenetelmän mukaan	42

7	Uudenmaan yritysten matkailutulo – tulomenetelmä	44
7.1	Matkailutoimialat	44
7.2	Yritysten matkailutulo	45
8	Tulosten vertailu ja Uudenmaan matkailutulo	47
8.1	Tulo- ja menomenetelmän tulosten vertailu	47
8.2	Uudenmaan matkailutulo	48
9	Matkailun työllisyysvaikutukset	50
9.1	Alueelle suuntautuvan ja alueen sisäisen matkailun työllisyysvaikutukset.....	51
9.2	Työllisyysvaikutukset sisältäen maakunnan ulkopuolelle suuntautuva matkailu.....	53
10	Selvityksen vertailu aiempiin tutkimuksiin	55
10.1	Vertailu Lappiin.....	55
10.2	Vertailu Uudenmaan alueen aiempiin tutkimuksiin	56
11	Loppukeskustelu	58
	Lähteet	61
	Liitteet	63
	Liite 1 Tilastokeskuksen tilastoja.....	63
	Liite 2 Matkailijahaastattelulomake	64
	Liite 3 Kotitalouskysely.....	67
	Liite 4 Toimialajaottelut.....	69

Tiivistelmä

■ Uudenmaan matkailun tulo- ja työllisyys selvitys 2013 perustuu pohjoismaisen mallin menetelmään matkailun aluetaloudellisista vaikutuksista. Mallissa tutkitaan matkailun tulo- ja työllisyysvaikutuksia meno- ja tulomenetelmällä. Menomenetelmässä selvitetään eri matkailijaryhmien rahankäyttöä eri kohteisiin alueella ja tulomenetelmässä selvitetään yritysten saamaa matkailutuloa liikevaihdosta sekä matkailun työllistävää vaikutusta. Pohjoismainen malli on moniulotteinen ja sen avulla pystytään matkailun tulo- ja työllisyysvaikutusten lisäksi selvittämään matkailukohteen kannalta tärkeitä tunnuslukuja, kuten matkailijoiden keskekulutusta ja keskiviipymää kohteessa. Mallissa haasteellisinta on laajan empiirisen aineiston kerääminen ja aineiston perustuminen matkailijoiden ja matkailuyritysten arviointeihin.

Uudenmaan alueen matkailijamäärät, yöpymisvuorokaudet ja viipymät on arvioitu Tilastokeskuksen tilastoista, matkailijahaastatteluista ja kotitalouksille tehdyn kyselyn pohjalta. Uudenmaan alueella arvioitiin käyneen 16 miljoonaa päivamatkailijaa. Hotellivieraiden yöpymisvuorokausia oli 4,8 miljoonaa ja keskimääräinen viipymä oli 2,6 vuorokautta. Muussa maksullisessa majoituksessa yöpyneiden matkailijoiden yöpymisvuorokausia oli 600 000 ja keskimääräinen viipymä 4,5 vuorokautta. Vierassatamissa yöpyvät viipyvät keskimäärin 2,3 vuorokautta ja yöpymisvuorokausia kertyi 80 000. Sukulaisten ja tuttavien luona yöpyvien matkailijoiden yöpymisvuorokausia oli 9,2 miljoonaa ja viipymä keskimäärin 4,1 vuorokautta. Omassa vapaa-ajan asunnossa matkailijoiden yöpymisvuorokausia kertyi 7,2 miljoonaa ja viipymä oli 9,8 vuorokautta.

Matkailijahaastatteluissa selvitettiin eri matkailijaryhmien keskimääräistä rahankäyttöä vuorokaudessa. Tutkimuksen mukaan hotellivieraat käyttivät matkailijaryhmistä eniten rahaa vuorokaudessa, 146 euroa. Vierassatamissa yöpyvien kulutus oli 75 euroa, muussa maksullisessa majoituksessa yöpyvät käyttivät 63 euroa, päiväkävijät 53 euroa ja sukulaisten ja tuttavien luona yöpyvät kuluttivat 51 euroa vuorokaudessa. Omassa vapaa-ajan asunnossa yöpyvät kuluttivat ryhmistä vähiten rahaa, 17 euroa vuorokaudessa.

Arvio matkailun tulovaikutuksista perustuu ainoastaan Uudellemaalle suuntautuvan ja Uudenmaan sisällä tapahtuvaan matkailuun. Mukaan ei

ole arvioitu maakunnan ulkopuolelle suuntautuvan matkailun tulovai-
kutuksia, kuten matkatoimistojen ja matkanjärjestäjien palveluita, koska
suurin osa yritysten liikevaihdosta koostuu ulkomaan matkamyynnistä.
Uudenmaan alueen välitön matkailutulo on 2,2 miljardia euroa (sis. alv)
vuonna 2013. Arvonlisäveroton matkailutulo on 1,9 miljardia euroa. Uu-
denmaan alueista suurin matkailutulon saaja on pääkaupunkiseutu, jonka
matkailutulo on noin 1,5 miljardia euroa (sis. alv). Länsi-Uudenmaan
matkailutulo on 307 miljoonaa (sis. alv), Keski-Uudenmaan 201 mil-
joonaa (sis. alv) ja Itä-Uudenmaan 168 miljoonaa euroa (sis. alv). Suurin
osa matkailutulosta kertyy päiväkävijöiden ja hotellivieraiden ostamista
palveluista ja tuotteista. Suurimmat matkailutuloa saavat toimialat ovat
majoitus- ja ravitsemistoiminta sekä vähittäiskauppa. Seuraavaksi suurim-
man tuloa saavat liikenne ja taiteet, viihde ja virkistyspalvelut.

Uudellemaalle suuntautuva ja alueen sisäinen matkailun työllistävä vai-
kutukset oli noin 12 000 henkilötyövuotta matkailutuloa saavilla toimialoilla.
Työllisyysvaikutusten arvioinnissa arvioitiin erikseen myös maakunnan
ulkopuolelle suuntautuvan matkailun aikaansaamat työllisyysvaikutuk-
set Uudellamaalla. Laajemman toimialaluokituksen mukaan matkailun
työllistävä vaikutus oli noin 21 000 henkilötyövuotta. Matkailu työllistää
eniten majoitus- ja ravitsemistoiminnassa, vähittäiskaupassa ja liikenteessä.

Kuva: Helsinki Päivä, Lauri Rotko/Visit Helsinki

Svensk sammanfattning

■ Utredningen om turismens inkomst- och sysselsättningseffekter i Nyland 2013 baserar sig på den nordiska modellen för uträkning av turismens regionalekonomiska effekter. I modellen undersöks turismens inkomst- och sysselsättningseffekter med hjälp av två undersökningsmetoder, inkomstmetoden och utgiftsmetoden. Med hjälp av utgiftsmetoden utreds turisternas penninganvändning på olika utgiftsposter på målområdet och inkomstmetoden fokuserar på företagens uppskattningar av turismens bidrag till omsättningen från vilka turismens sysselsättningseffekter uträknas. Den nordiska modellen är mångfasetterad och med den kan man förutom turismens inkomst- och sysselsättningseffekter även utreda andra för turistdestinationen viktiga nyckeltal som turisternas dagliga konsumtion samt vistelsetid på destinationen. Den största utmaningen med modellen är att den förutsätter insamlandet av en stor mängd empiriskt data och det här data baserar sig på turisternas och företagets uppskattningar.

Antalet turister, övernattningsdygn och genomsnittlig vistelse uträknades med hjälp av Statistikcentralens statistik, turistintervjuer och en enkät som skickades till hushåll i regionen. Antalet dagsbesökare uppskattades till 16 miljoner och övernattande turister till ungefär 5 miljoner. Hotellgästernas totala övernattningsdygn var 4,8 miljoner och den genomsnittliga vistelsen 2,6 dygn. Turister som övernattade i annan betald inkvartering stod för 600 000 övernattningar och hade en genomsnittlig vistelse på 4,5 dygn. Turister med egen fritidsbåt stannade i snitt 2,3 dygn i en enskild gästhamn och det totala antalet övernattningar var 80 000. Det totala antalet övernattningar för turister som övernattade hos släkt och vänner var 9,2 miljoner och den genomsnittliga vistelsen 4,1 dygn. I eget fritidshus stannade turisterna i genomsnitt 9,8 dygn per besök och det totala antalet övernattningar var 9,8 miljoner.

Genom turistintervjuerna utreddes olika turistgruppers penninganvändning per dygn. Enligt undersökningen var hotellgäster den turistgrupp som använde mest pengar, i genomsnitt 146 euro per person och dygn. Fritidsbåtsresenärerna använde 75 euro och turister som stannade i annan betald inkvartering 63 euro. Dagsbesökarna använde 53 euro och turister som stannade hos släkt och vänner 51 euro. Minst pengar per dygn använde turister med eget fritidshus, ungefär 17 euro per dygn.

Uppskattningen över turismens inkomsteffekter baserar sig endast på turismen till Nylands samt de interna turistströmmarna. Således omfattar uträkningarna inte effekterna av den utgående turismen. Nylands direkta turistinkomst uppgick till 2,2 miljarder (inkl. mervärdesskatt) år 2013, då mervärdesskatten räknas bort blir turistinkomsten 1,9 miljarder. Av Nylands olika delar var det huvudstadsregionen som fick den största turistinkomsten 1,5 miljarder (inkl. mervärdesskatt), Västra-Nylands andel var 307 miljoner, Mellersta-Nylands 201 miljoner och Östra-Nylands 168 miljoner. Den största delen av turistinkomsterna kan härledas till dagsbesökarnas och hotellgästernas inköp av varor och tjänster. De branscher som får de största turisminkomsterna är inkvarterings- och restaurangbranschen samt detaljhandeln. Relativt mycket inkomster skapar turismen också för transportbranschen samt kultur-, underhållnings- och välmåendetjänster.

Turismen till och inom Nyland skapade sysselsättning motsvarande ungefär 12 000 personarbetsår i de branscher som erhåller turistinkomster. I samband med uppskattningen av sysselsättningseffekterna gjordes uträkningar även gällande turismens totala sysselsättningseffekter inkluderande även utgående turism. Då turismens alla branscher inkluderades in undersökningen uppgick turismens totala bidrag till sysselsättningen till 21 000 personarbetsår. Turismens sysselsätter framför allt inom inkvarterings- och restaurangbranschen, detaljhandeln som transportsektorn.

Alkusanat

■ Uudenmaan matkailun tulo- ja työllisyystutkimus on osa Euroopan Unionin aluekehitysrahaston (EAKR) rahoittamaa Tounet – Tourism Development in co-opetition in Southern Finland and Baltic region - hanketta. Koko hankkeen hallinnoijana toimi 1.4.2012–31.12.2013 Culminatum Innovation Oy Ltd ja 1.1.2014–30.6.2014 Uudenmaan liitto. Hanke on ylimaakunnallinen matkailuhanke Etelä-Suomessa. Hankkeen avulla kehitetään matkailun liiketoimintaa ja yhteistyötä alueella. HAAGA-HELIA ammattikorkeakoululla oli hankkeessa osahanke nimeltä Matkailuinnovaatiot Etelä-Suomessa (MINNO), johon kuului ammattikorkeakoulun Haagan toimipisteen matkailuinnovaatiot-projekti sekä Porvoon toimipisteen matkailun tulo- ja työllisyystutkimus. Hankkeen muut osahankkeet oli Uudenmaan liitto Tourism Network –osahanke (TINNO), Lahden seutu – Lahti Region Oy:n Venäjän markkinoille etabloituminen –osahanke sekä Turku Touringin koordinoima Sustainability in Tourism –osahanke.

Uudenmaan matkailun tulo- ja työllisyystutkimusprojekti on toteutettu HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulussa pääosin vuoden 2013 aikana. Matkailun lehtori Eva Holmberg toimi tutkimuksen projektipäällikkönä, yliopettaja Jarmo Ritalahti asiantuntijana, Andrew Hallott projektikoordinaattorina aineiston keräyksessä ja Mirva Lopez projektikoordinaattorina kotitalous- ja yrityskyselyssä sekä tulosten analysoinnissa ja loppuraportin koostamisessa.

Tutkimuksessa on käytetty pohjoismaista mallia matkailun talousvaikutusten arvioimiseksi. Tutkimuksen toteutusta suunniteltiin alueen eri matkailutoimijoiden kanssa sekä ulkomaisten partnerikorkeakoulujen kanssa muun muassa International Competence Network of Tourism Research and Education -konferenssissa Vancouverissa syksyllä 2012. Tutkimuksen tavoitteena oli luoda malli, jonka pohjalta olisi mahdollista arvioida matkailun talousvaikutuksia säännöllisesti maakunnassa.

Vipuvoimaa
EU:lta

Euroopan unionin
Euroopan aluekehitysrahasto

OSKE
OSKARIKESKUSKUNNALLA

HAAGA-HELIA
ammattikorkeakoulu

culminatum
INNOVATION

Uudenmaan liitto
Nylands förbund

1

Johdanto

■ Matkailun merkitys koko maailman kansantalouteen on merkittävä. YK:n alaisen maailman matkailujärjestön (UNWTO) mukaan matkailun osuus bruttokansantuotteesta maailmanlaajuisesti oli 9 % vuonna 2012, mukaan lukien välittömät, välilliset ja johdetut vaikutukset (UNWTO 2013). Matkailu on kasvanut tasaisesti vuosikymmenten aikana. Vuonna 1950 matkailijoita laskettiin olevan maailmassa 25 miljoonaa ja vuonna 2013 1,087 miljardia (UNWTO 2014).

Suomessa matkailu kuuluu työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) hallinnonalaan. Työ- ja elinkeinoministeriö (2013) arvioi, että Suomessa matkailuun kulutettiin arviolta 13,3 miljardia euroa vuonna 2012. Summa sisältää kotimaisten ja ulkomaisten matkailijoiden kulutusmenot Suomessa. Matkailusta tulevan arvonlisäyksen osuus Suomen bruttokansantuotteesta oli arviolta 2,7 %. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013.) Tilastokeskuksen vuoden 2007 matkailutilinpidon mukaan matkailualan laskennallinen kokonaistyöllisyys oli 64 000 ja työllisten määrä 131 000 (MEK 2014).

Tilastokeskuksen mukaan Suomen matkustustase oli 785 miljoonaa euroa alijäämäinen vuonna 2012. Negatiivinen matkustase kuvaa, että suomalaiset matkailijat ovat kuluttaneet enemmän rahaa Suomen ulkopuolella kuin ulkomaiset matkailijat Suomessa. (Tilastokeskus 2014a)

Matkailu saa aikaan myönteisiä talousvaikutuksia, ja sitä käytetäänkin alueellisen kehittämisen välineenä. Talousvaikutukset ovat tuloja, työpaikkoja ja viime kädessä verotulovaikutuksia (Kauppila 2001, 74). Uudenmaan maakunnan alueella matkailu on merkittävä elinkeino. Sen volyyminä on mitattu tulo- ja työllisyys- ja klusteritutkimuksilla alueellisesti. Aiempia osamaakunnallisia tulo- ja työllisyys selvityksiä on tehty pääkaupunkiseudulla (Culminatum Innovation ja Haaga-Perho tutkimuspalvelut 2008), Länsi-Uudellamaalla (Suomen matkailuasiantuntijat Oy 2009) ja Itä-Uudellamaalla (Holmberg & Ritalahti 2010). Koko Uudenmaan maakunnan kattavaa matkailun tulo- ja työllisyys selvitystä ei ole aiemmin tehty.

1.1 Matkailun aluetaloudelliset tutkimukset ja matkailutilinpito

Matkailun taloudellisia vaikutuksia tutkitaan erilaisin menetelmin ja matkailija- ja matkailumääritelmä vaihtelee eri tutkimuksissa, siten myös tulo- ja työllisyysluvut vaihtelevat tutkimusten välillä. Osa menetelmistä perustuu yksinomaan tilastoihin, osa kyselyihin ja tilastoihin. Tutkimusten vertailtavuus on haastavaa juuri eri menetelmien vuoksi sekä tutkimusten ajoittuminen eri ajankohtiin.

Suomessa matkailun aluetaloudellisten vaikutusten tutkimuksissa on käytetty muun muassa seuraavia menetelmiä: Pohjoismainen malli, pohjoismaisesta mallista edelleen kehitetyt Kainuun ja Koillismaan mallit, MTT-malli, Turun Kauppakorkeakoulun malli ja panos-tuotos malli. (Matkailualan tutkimustiedon verkkopalvelu 2014)

Tilastokeskus on tuottanut matkailutilinpitoa, joka on tilastojärjestelmä, jossa kuvataan matkailun taloudellisia vaikutuksia. Matkailutilinpitoa ei Suomessa ole päivitetty vuoden 2007 jälkeen, joten tieto ei ole ajantasaista. Lisäksi matkailutilinpitoon perustuvia selvityksiä ei voida alueellisista hyödyntää.

Tässä tutkimuksessa menetelmäksi on valittu pohjoismainen malli. Malli kehitettiin 1970-luvun lopussa ja mallia on käytetty useissa matkailun aluetaloudellisten vaikutusten selvityksessä. (MEK 1983; Kauppila 2001.) Malli soveltuu aluetasoiseen matkailun tarkasteluun ja mallissa voidaan selvittää matkailun vaikutuksia toimialoittain ja matkailijaryhmittäin. Mallia on myös kritisoitu ja yhtenä mallin heikkoutena on sen huono vertailtavuus, koska mallia voidaan soveltaa eri tavoitetasoilla.

Kuten pohjoismainen malli, monet matkailun tulo- ja työllisyysvaikutusten tutkimukset perustuvat kyselyihin, haastatteluihin ja tilastoihin. Empiiriseen aineistoon perustuvissa tutkimuksissa luotettavuutta pitää arvioida tarkasti. Kyselytutkimuksessa tulosten luotettavuuteen vaikuttaa aina ihmisten arviointikyky. Siten tutkimukset ovat alttiita esimerkiksi mittaamisvirheille, muistivirheille ja ymmärtämisvirheille. Tämä heijastuu kaikkiin menetelmiin tulo ja työllisyysvaikutusten selvityksissä.

1.2 Tavoitteet ja rajaukset

Selvityksessä arvioidaan matkailun välittömiä tulo- ja työllisyysvaikutuksia Uudenmaan maakunnassa vuonna 2013. Tuloksia esitellään pääosin maakuntatasolla, mutta matkailun välittömät tulovaikutukset esitellään myös maakunnan eri alueiden osalta. Pohjoismaisen mallin menetelmässä

aineistoa kerätään sekä matkailijoilta että matkailutuloa saavilta yrityksiltä alueellisen matkailutulon arvioimiseksi. Uudenmaan maakunnan matkailun tulo- ja työllisyys selvityksen tulosten avulla alueen päätöksentekijät pystyvät arvioimaan paremmin matkailuelinkeinon vaatimia julkisia kehittämistarpeita niin elinkeinoelämän kuin infrastruktuurinkin osalta. Matkailun julkiset toimijat ja organisaatiot voivat hyödyntää tutkimuksen tuloksia päätöksenteossa.

Pohjoismaisen menetelmän mukaan matkailun välillisiä vaikutuksia kuuluisi analysoida yrityskyselyn avulla siten, että yritykset, jotka saavat suoria matkailutuloja, arvioivat alueellisesti ostettujen palveluiden ja tuotteiden määrää kaikista hankinnoista. Tuotantoketjut ovat kuitenkin aiempaa globaalisempia ja moniulotteisempia, minkä vuoksi on haastavaa arvioida näitä välillisiä vaikutuksia. Päivitettyjen alueellisten input-output taulukkojen avulla pystytään arvioimaan matkailun välillisiä vaikutuksia kehitetyn mallin mukaisesti, mutta näitä taulukoita Tilastokeskus ei ole päivittänyt Uudenmaan osalta vuoden 2002 jälkeen. Tutkimuksessa päädyttiin rajamaan matkailun välilliset ja johdetut vaikutukset pois, koska niitä ei olisi voitu arvioida tarpeeksi luotettavasti.

Selvityksessä on myös tehty rajausta maakunnan ulkopuolelle suuntautuvan matkailun. Tämän tutkimuksen taloudellisten vaikutusten selvittämisessä on keskitytty ainoastaan Uudellemaalle suuntautuvan ja alueen sisäisen matkailun tuomiin tulovaikutuksiin. Tulovaikutuksiin on laskettu matkailun aikaansaama tulo, joka syntyy, kun matkailijat käyttävät Uudenmaan alueella palveluita ja liikennevälineitä, tekevät ostoksia jne. Työllisyysvaikutuksissa on huomioitu Uudellemaalle suuntautuvan matkailun työllisyysvaikutusten lisäksi myös maakunnan ulkopuolelle suuntautuvan matkailun aikaansaamat työpaikat. Työllisyyteen on siis laskettu mukaan työllisyysvaikutukset, kun Uudellamaalla ostetaan ulkomaille suuntautuvia matkailupalveluita tai matkustetaan esimerkiksi Helsinki-Vantaan lentoasemalle ja siirrytään näin toiseen kohteeseen käyttäen lentoaseman palveluita ja lentoyhtiöiden palveluita.

1.3 Käsitteet

Tutkimuksen avainkäsitteitä ovat matkailija, matkailijaryhmä, tavanomainen elinpiiri, matkailun tulo- ja työllisyysvaikutukset, pohjoismainen menetelmä sekä kansainvälinen matkailu.

Matkailija ja matkailijaryhmät

Matkailijaksi on tässä tutkimuksessa Tilastokeskuksen suositusten mukaisesti määritelty henkilö, joka viettää vähintään yhden yön matkan kohteessa joko maksullisessa tai maksuttomassa majoituksessa. Matkailijoiksi lasketaan sekä kotimaiset että ulkomaiset matkailijat. (Tilastokeskus 2013a.)

Yöpyvät matkailijat on tässä tutkimuksessa jaettu ryhmiin majoitusmuodon mukaan. Nämä matkailijaryhmien yöpymismuodot ovat:

- hotelli
- muu maksullinen majoitus: hostellit, Bed & Breakfast -majoitus, vuokramökkit (yksityisiltä tai yrityksiltä vuokratut) ja leirintäalueet (asuntovaunussa, teltassa tai mökissä leirintäalueella yöpyneet)
- oma vene vierassatamassa
- sukulaiset ja tuttavat
- oma vapaa-ajanasunto.

Matkailija, joka ei yövy yhtään kertaa matkansa aikana, on päivämatkailija (päiväkävijä). Päiväkävijä viipyy matkan kohteessa alle 24 tuntia niin, että saapuminen ja lähtö tapahtuvat saman vuorokauden aikana. Päiväkävijöiksi lasketaan myös risteilijät, jotka yöpyvät laivalla ja käyvät maissa matkan kohteessa. Tällöin päiväkävijän lähtöpaikka on laiva. (Tilastokeskus 2013a.)

Tavanomainen elinpiiri koostuu henkilön lähiympäristöstä, johon kuuluvat koti ja paikat, joissa käydään töissä tai koulussa (opiskellaan) sekä muut paikat, joissa käydään usein (esim. päivittäistavarakauppa, harrastukset) (Tilastokeskus 2013a).

Tavanomaisen elinpiirin käsitteellä, ja näin ollen myös matkailulla, on kaksi ulottuvuutta: useus ja etäisyys. Paikat joissa käydään säännöllisesti ja usein kuuluvat henkilön tavanomaiseen elinpiiriin, vaikka ne sijaitsivat pitkän matkan päässä vakituisesta asunnosta. Toisaalta lähellä vakituista asuntoa sijaitsevat paikat kuuluvat tavanomaiseen elinpiiriin, vaikka niissä käytäisiinkin harvoin. Kotitalouksille tehdyn kyselyn perusteella päädyttiin tässä tutkimuksessa rajaamaan maakunnan eri osien (pääkaupunkiseutu, Länsi-Uusimaa, Keski-Uusimaa ja Itä-Uusimaa) sisäiset päiväkäynnit pois laskettaessa päiväkävijöiden määrää. Tämä tarkoittaa, että esimerkiksi espoolainen, joka satunnaisesti tekee ostoksia Helsingissä, ei ole laskettu päiväkävijäksi, mutta Lohjalla asuvien satunnaiset ostosmatkat Helsinkiin on määritelty matkailuksi.

Matkailun tulo- ja työllisyysvaikutukset

Välitön matkailutulo (suora matkailutulo) on tulo, joka syntyy paikallisille yrityksille matkailijoiden ostaessa tuotteita ja palveluita matkakohteessa (Tahvanainen, Varanen ja Komppula 2010; Kauppila 2009).

Välilliset matkailutulot syntyvät, kun ne yritykset, jotka saavat välittömiä matkailutuloja, ostavat palveluita ja tuotteita kohdealueen yrityksiltä (Tahvanainen ym. 2010, 4). Tyypillisiä suoria välillisiä matkailutuloja saavia yrityksiä ovat tukkukauppa, mainostoimistot sekä pesulat.

Matkailun *johdettuja vaikutuksia* ovat vaikutukset, jotka syntyvät matkailun ansioista työllistyneiden ostaessa tavaroita ja palveluita (Tahvanainen ym. 2010, 4; Kauppila 2001, 5).

Matkailun työllisyysvaikutus liittyy suoraan alueellisiin matkailutuloihin ja on laskettu suoraan matkailun osuudesta yritysten liikevaihdoista sekä olemassa olevista eri toimialojen työllisyystilastoista.

Pohjoismainen malli matkailun alueellisten vaikutusten arviointiin

Pohjoismainen malli on 1970 luvun lopulla kehitetty malli alueellisten matkailutulojen arvioimiseksi. Malli on kuvattu kokonaisuudessa matkailun edistämiskeskuksen julkaisussa (MEK 1983; Kauppila 2001). Pohjoismaisen matkailutulon mallin mukaan alueelliset välittömät matkailutulot arvioidaan sekä meno- että tulomenetelmällä.

Menomenetelmällä selvitetään kohdealueen välittömät matkailutulot matkailijahaastattelujen avulla. Matkailijahaastattelujen tarkoitus on arvioida matkailijoiden keskimääräistä rahankulutusta vuorokaudessa kohdealueella. Sen jälkeen kerrotaan matkailijoiden keskimääräinen kulutus alueen kokonaisyöpymisvuorokausien ja päiväkävijöiden määrillä. *Tulomenetelmällä* selvitetään kohdealueen välittömät matkailutulot yrityskselyn avulla. Kyselyssä yrityksiä pyydetään arvioimaan matkailun osuutta liikevaihdoista. Jos pohjoismaista mallia käytetään kokonaisuudessa, yrityksiä pyydetään kyselyssä myös raportoimaan alueellisista ostoksistaan ja suurimmista toimittajista. Sitä kautta pystytään arvioimaan matkailun välillisiä tulovaikutuksia alueella. (MEK 1983; Kauppila 2001.)

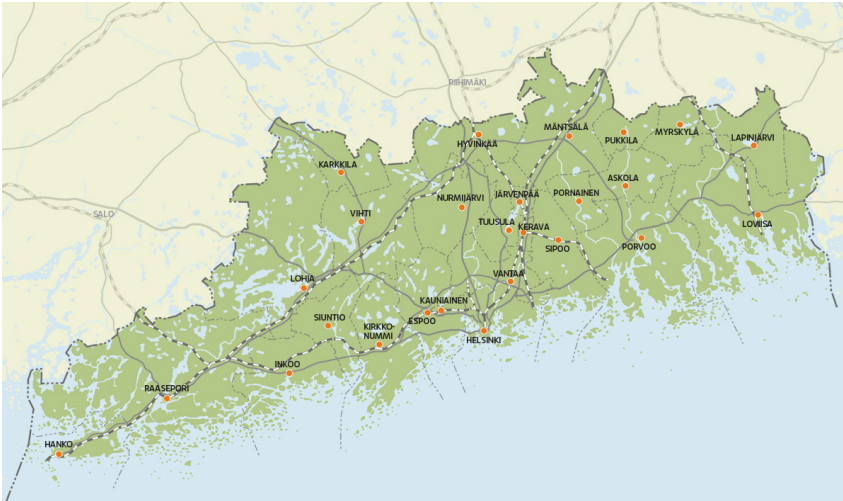
2

Uusimaa matkakohteena

■ Uusimaa (ruots. *Nyland*) on Suomen maakunta, joka sijaitsee Suomenlahden rannikolla. Uusimaa on väkiluvultaan Suomen suurin maakunta, ja maakunnassa vierailee vuosittain enemmän matkailijoita kuin muissa Suomen maakunnissa. Seuraavissa luvuissa kuvataan lyhyesti Uudenmaan väestö- ja aluerakennetta sekä maakuntaa matkailualueena.

2.1. Uudenmaan maakunta

Uudellamaalla on 26 kuntaa (kuva 1). Uudenmaan liitto esittelee maakunnan jakamista tilastollisiin vertailualueisiin ja toiminnallisiin yhteistyöalueisiin. Tilastollisia vertailualueita on kuusi (pääkaupunkiseutu, Helsingin seudun kehysalue, Lohjan seutu, Raaseporin seutu, Porvoon seutu ja Loviisan seutu) ja toiminnallisia alueita viisi (Helsingin seutu, Kuuma-seutu, Läntisen Uudenmaan yhteistyöalue, Itäisen Uudenmaan yhteistyöalue sekä Hyvinkää-Riihimäki seutu) (Uudenmaan Liitto 2014a). Tässä tutkimuksessa maakunta jaettiin neljään osaan perinteisen jaon mukaisesti eli pääkaupunkiseutuun, Länsi-, Keski- ja Itä-Uusimaahan. Tähän jaotteluun päädyttiin, koska matkailijahaastatteluissa pyrittiin tutkimaan sekä maakunnan ulkopuolelta tulevien että maakunnan sisäisten matkailijoiden käynnit maakunnan eri osissa vuositasolla. Kotimaisen matkailijan on vaikea hahmottaa, mitkä kunnat kuuluvat Uudenmaan liiton käyttämiin tilastollisiin vertailualueisiin, ja tämän vuoksi tutkimuksessa päädyttiin käyttämään niin sanotusti perinteistä Uudenmaan aluejakoa.

Kuva 1. Uudenmaan kunnat (Uudenmaan liitto 2014a)

Uudenmaan osuus koko maan väestöstä on 29 prosenttia, ja asukkaita on kaikkiaan noin 1,6 miljoona. Taulukkoon 1 on koottu tutkimuksessa käytetty kunta- ja kaupunkijako eri alueisiin sekä eri alueiden asukasluvut. Pääkaupunkiseudulla asuu noin 1,1 miljoonaa asukasta, ja se on alueista selvästi väkiriikkain. Itä-Uudellamaalla on alueista pienin väestö, noin 96 000 asukasta.

PÄÄKAUPUNKISEUTU	LÄNSI-UUSIMAA	KESKI-UUSIMAA	ITÄ-UUSIMAA
Espoo Helsinki Kauniainen Vantaa	Hanko Inkoo Lohja Karkkila Kirkkonummi Raasepori Siuntio Vihti	Hyvinkää Järvenpää Kerava Mäntsälä Nurmijärvi Pornainen Tuusula	Askola Lapinjärvi Loviisa Myrskylä Porvoo Pukkila Sipoo
Asukasluku 1 100 000	Asukasluku 145 000	Asukasluku 178 000	Asukasluku 96 000

Taulukko 1. Uudenmaan maakunnan kunnat tutkimusalueittain ja tutkimusalueiden asukasluku vuonna 2012 (Tilastokeskus 2013b).

2.2 Uudenmaan matkailullinen vetovoimaisuus

Alueen tai paikkakunnan matkailullinen vetovoimaisuus on riippuvainen monesta eri tekijästä, kuten saavutettavuudesta, luonnosta, ilmastosta, tapahtumista, historiasta, kulttuurista, tuotteista ja palveluista. Saavutettavuus on hyvin keskeinen tekijä alueen menestymiselle matkakohteena.

Kuva: Visit Helsinki

Kohteeseen tulisi päästä melko vaivattomasti, ja julkisen liikenteen tulisi olla toimivaa alueen sisällä.

Uusimaa on Suomen liikenteen solmukohta. Sen tieverkko on Suomen tihein. Maakuntaa halkovat Helsingistä Turkuun (valtatie 1/E18), Tampereelle (valtatie 3/E12) ja Lahteen (valtatie 4/E75) johtavat moottoritiet. Pietarin suuntaan vievä valtatie 7/E18 kulkee moottoritienä.

Vuoden 2010 alussa käyttöön otettu suurnopeusjuna lyhensi matka-ajan Helsingistä Pietariin noin kolmeen ja puoleen tuntiin. Helsingin paikallisliikenne ulottuu Karjaalle, Riihimäelle ja Lahteen. Pääkaupunkiseudulla on lisäksi Helsingin keskustasta Länsi-Vantaalle johtava Vantaankosken rata. Tätä rataosuutta täydennetään 18-kilometrisellä Kehäradalla, jonka reitti kulkee Vantaankoskelta itään Helsinki-Vantaan lentoasemalle ja yhdistyy edelleen päärataan. Keravalta kulkee Porvooseen niin sanottu museorata, jossa liikennöi kesäaikaan lähinnä matkailijoille tarkoitettuja vuoroja.

Uudenmaan satamien henkilöliikenne on keskittynyt Helsingin satamaan, josta on autolauttayhteydet Tallinnaan, Maarianhaminan kautta Tukholmaan sekä suora yhteys Rostockiin. Tallinnaan on myös pikalautsyhteyksiä. Helsingin ja Porvoon välillä on kesäaikaan päivittäistä reittiliikennettä, muutoin Uudenmaan rannikkoristeilyt ovat lähinnä tilausliikennepohjaisia. Liikenteessä on moottorialusten ohella purjelaivoja.

Uudenmaan pää lentoasema on Helsinki-Vantaan lentoasema, jolla on kolme kiitotietä ja kaksi terminaalia. Lentoasema otettiin käyttöön lokakuussa 1952. Vuonna 2013 Helsinki-Vantaan lentoasemalla oli 15,3 miljoonaa matkustajaa (Finavia, 2014) ja se on ylivoimaisesti Suomen vilkkain lentoasema.

Uudenmaan monipuolisen luonnon sekä maakunnan urbanisoinnin ja väestönkasvun myötä maakuntaan on perustettu kansallispuistoja, joista tunnetuin on Nuuksio. Nuuksion luonto on toisaalta karua ja kallioista, toisaalta kosteaa kuusivaltaisine rotkoineen ja rämeineen. Saaristoluontoa säilytetään Tammisaaren saariston kansallispuistossa ja osittain kulttuuriympäristöä Sipoonkorven kansallispuistossa. Nuuksion kansallispuistossa avattiin vuonna 2013 Suomen luontokeskus Haltia, joka on lisännyt puiston suosiota myös matkailijoiden keskuudessa.

Pääkaupunkiseutu

Uudenmaan tärkeimmät matkailunähtävyydet keskittyvät pääkaupunkiseudulle, erityisesti Helsinkiin. Helsinki koko Suomen pääkaupunkina tarjoaa matkailijoille monentyyppisiä elämyksiä, kuten vilkasta urbaanielämää, Korkeasaaren eläintarhan, Linnanmäen huvipuiston, Suomenlinnan sekä vanhoja ja uusia kirkkoja.

Myös Suomen merkittävimmät museot sijaitsevat Helsingissä. Kaupungin yli 80 museosta tunnetuimmat ovat Ateneumin taidemuseo, Nykytaiteen museo Kiasma ja Helsingin kaupunginmuseo sekä Kansallismuseo. Espoon vastaavia kulttuurinähtävyyksiä ovat WeeGee-talo, jossa sijaitsee muun muassa Espoon modernin taiteen museo Emma. Vantaalle matkailijoita houkuttelee Tiedekeskus Heureka.

Helsingissä on myös maan parhaat ostosmahdollisuudet sekä kulttuuri- ja urheilutapahtumia. Suosituimmat ostosalueet ovat kaupungin ydinkeskusta ja Itis (Itäkeskus). Majoituskapasiteetti on maan suurin: Helsingissä ovat Suomen ainoat viiden tähden hotellit, keskiluokan hotelleja, perhehotelleja sekä hostelleja ja suuri leirintäalue Itä-Helsingissä.

Espoon ja Vantaan matkailutarjonta tuo oman lisäarvonsa pääkaupungille. Hotellit ovat keskiluokkaa, mutta molemmissa on kylpylähotelleja, joita ei Helsingissä ole. Pääkaupunkiseudun majoituspalvelut palvelevat niin liike-, kokous- ja konferenssi- kuin vapaa-ajan matkailijoitakin. Ostosmahdollisuuksia pääkaupungilla lisäävät Espoon Iso Omena Matinkylässä, Tapiolan keskusta ja Sello Leppävaarassa. Vantaan merkittävin ostoskeskus Jumbo sijaitsee lentoaseman lähellä.

Länsi-Uusimaa

Länsi-Uusimaa on maantieteellisesti maakunnan laajin alue. Matkailullinen vetovoimaisuus keskittyy kesään: alueella on paljon kesämökkejä, ja Hangon vierassatama on koko Suomen vilkkaimpia. Fiskarsin ja Billnäsin ruukit ovat ainutlaatuisia kulttuurihistoriallisia teollisuusmiljöitä. Muita kulttuurinähtävyyksiä ovat Tammisaaren puukaupunki, Raaseporin linna, joka on Länsi-Uudenmaan hienoin keskiaikainen muinaismuisto, sekä Kirkkonummen Hvitträsk, joka on alun perin ollut arkkitehtikolmikko Herman Geselliuksen, Armas Lindgrenin ja Eliel Saarisen ateljee ja myös koti.

Alueella on myös useita koulutuskeskuksia, kuten Vivamo Lohjalla, ja kongressipalveluja tarjoavia yrityksiä, kuten Calliola Raaseporissa sekä Majvik Kirkkonummella. Vuoden ympäri matkailupalveluja tarjoavat urheilukeskukset, kuten Kisakeskus Pohjassa ja Kisakallio Lohjalla. Kirkkonummella ja Vihdissä on monta golfkenttää, jotka ovat suosittuja pääkaupunkilaisten keskuudessa. Lisäksi kunnissa sijaitsee suosittuja, mutta pieniä laskettelukeskuksia, kuten Vihti Ski ja Peuramaa Kirkkonummella.

Majoitustarjonta on alueella monenlaista: Långvikin ja Siuntion kylpyhotelleista Tammisaaren ja Hangon kaupunkihotelleihin sekä erityyppisiin B&B-paikkoihin, huviloihin ja vuokramökkeihin. Luontokohteista tärkeimmät ovat Tammisaaren saariston kansallispuisto sekä Nuuksion kansallispuisto, joka ulottuu myös Kirkkonummen puolelle. Lisäksi Porkkalaniemellä sijaitsee virkistysalue, joka on suosittu retkeilykohde.

Lohjan seudun matkailullinen vetovoima perustuu sekä kulttuuriin että luontoon. Uudenmaan maakunnan suurin järvi sijaitsee kaupungin alueella. Lohjanjärven ja Hiidenveden rannoilla sijaitsee paljon kesämökkejä. Yksi maakunnan keskiaikaisista harmaakivikirkkoista on kaupungin keskustassa, ja teollisesta historiasta muistuttaa Tytyrin kaivosmuseo.

Keski-Uusimaa

Keski-Uudenmaan alueen tunnetuin matkailukohde on Tuusulan Rantatie, jonka varrella on tärkeitä suomalaisen kulttuurihistorian kohteita, kuten Halosenniemi, Aleksis Kiven kuolinmökki, Ainola ja Ahola. Tuusulanjärven varteen on keskittynyt majoitustarjontaa, golf-klubi, ohjelmapalveluita, kesäteatteri ja tapahtumia erityisesti kesäaikaan.

Keski-Uudellamaalla järjestetään vuosittain perinteisiä tapahtumia, jotka vetävät matkailijoita myös alueen muista osista ja maakunnista. Suurin ja tunnetuin tapahtuma on Järvenpäässä kesäisin järjestettävä PuistoBlues.

Vaikka Keski-Uudenmaan matkailunähtävyyksiä on suhteellisen vähän, alueella on kuitenkin matkailupalveluja, joiden kohderyhmänä ovat enemmän työmatkailijat. Tuusulan Hotelli Gustavelund ja Scandic Hotel Järvenpää majoittavat molemmat yli 100 vierasta. Järvenpään matkailukeskus on perinteinen leirintäalue Tuusulanjärven rannalla.

Hyvinkään nähtävyyksiä ovat Aarne Ruusuvuoren suunnitteleman kirkon lisäksi Wanha Villatehdas, jossa on pienten yritysten lisäksi muun muassa teatteri sekä Rautatiemuseo. Hyvinkää on tunnettu myös urheilukaupunkina, jossa sijaitsee Hyvinkään Sveitsin hiihtokeskus ja Hotelli Rantasipi Sveitsi.

Keski-Uudellamaalla on lisäksi useita kokouspalveluja tarjoavia yrityksiä. Keski-Uudenmaan ostosmahdollisuudet keskittyvät kaupunkien ja kuntien keskuksiin sekä niiden ulkopuolella, pääteiden varsilla sijaitseviin Prismoihin ja Citymarketeihin, jotka palvelevat pääasiassa alueen asukkaita ja mökkiläisiä. Keski-Uudenmaan matkailullisiin vahvuuksiin kuuluvat hyvät ja nopeat kulkuyhteydet pääkaupunkiseudulle. Päärata ja Lahden sekä Hämeenlinnan väylät halkovat aluetta, ja etäisyys Helsinki-Vantaan lentoasemalta on lyhyt.

Itä-Uusimaa

Itä-Uuttamaata voidaan kuvata kulttuuri- ja maaseutumaakuntana, jonka matkailullisia vahvuuksia ovat Loviisan ja erityisesti Porvoon kaupungit sekä elävä maaseutu. Matkailun pääsesonki on kesä, jolloin alueella vierailee pääkaupunkiseudun, erityisesti Helsingin matkailijoita. Muita kävijöitä ovat lähialueiden asukkaat ja heidän luonaan yöpyvät sukulaiset ja tuttavat. Itä-Uudellamaalla on myös paljon kesämökkejä sekä risteilyvieraita Helsingissä pysähtyvistä laivoista.

Kansainvälisen matkailun näkökulmasta Itä-Uusimaa sijaitsee erinomaaisesti Pietaria ja Venäjän rajaa) ja Helsinkiä yhdistävän valtatie 7:n (E18) varrella. Käytännössä kaikki Venäjältä maanteitse pääkaupunkiin saapuvat matkailijat kulkevat maakunnan osan läpi.

Itä-Uudellamaalla on Suomen vanhin rakennuskanta, ja kartanoita on edelleen paljon. Moni kartanoista on myös mukana matkailuelinkeinossa (esim. Kulloo, Haikko, Kiiala, Sannainen, Bosgård ja Malmgård).

Porvoon kaupunki on yksi Suomen suosituimmista matkailukohteista, jossa käy vuosittain yli miljoona vierailijaa. Kaupungin tärkeimmät nähtävyydet ovat Vanha Porvoo ja Porvoon tuomiokirkko sekä jokiranta. Kävijöitä houkuttelee myös Empirekaupunginosa ja Taidetehtaan alue. Tunnettuja itäuusmaalaisia kulttuurihenkilöitä ovat olleet kansallisrunoili-

jamme Johan Ludvig Runeberg ja kansainvälisesti tunnetuin kirjailijamme Tove Jansson. Runebergin koti on yksi Porvoon suosituista museoista. Tove Jansson vietti kesänsä Klovharun saarella Porvoon saaristossa. Porvoon suosittu kohde myös venäläisten matkailijoiden keskuudessa.

Loviisa on idyllinen pikkukaupunki noin 90 kilometriä Helsingistä itään. Kaupunki on suosittu vierailu- ja yöpymiskohde veneilijöille. Loviisan valtakunnallisesti suosituin tapahtuma on vuotuinen Loviisan Wanhat Talot -tapahtuma. Itä-Uudenmaan matkailupalvelut ovat ehkä kartanoita lukuun ottamatta keskittyneet Porvoon ja Loviisan kaupunkeihin. Haikon kartano on tunnettu kokous- ja kylpylähotelli noin kuusi kilometriä Porvoon keskustassa.

3

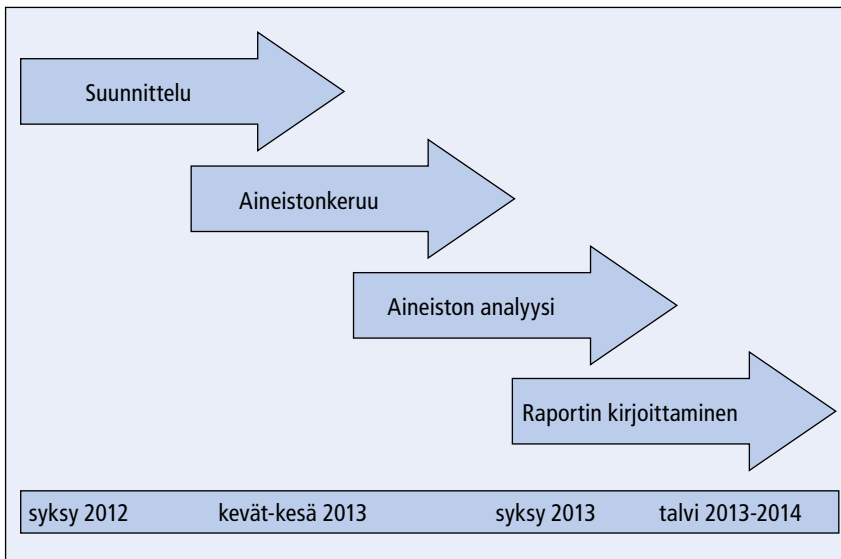
Menetelmät

■ Syksyllä 2012 tutkimuksen projektiryhmän jäsenet laativat tutkimussuunnitelman ohjausryhmän ja partnerikorkeakoulujen kanssa sekä Suomessa että ulkomailla. HAAGA-HELIAN projektiryhmän jäsenillä oli kokemusta tutkimuksista pohjoismaisen mallin soveltamisesta Itä-Uudenmaan tulo- ja työllisyyselvityksessä vuodelta 2009. Mallin vahvuudet ja heikkoudet arvioitiin kriittisesti, ja muiden menetelmien soveltamista harkittiin. Selvityksessä päädyttiin kuitenkin soveltamaan pohjoismaista mallia eli tutkimaan matkailutuloa menomenetelmällä ja tulomenetelmällä. Perusteena oli mallin kattavuus ja aiempi kokemus mallin soveltamisesta sekä mallin perustuminen aineiston keräykseen alueelta, josta tietoa halutaan. Tutkimusta ei olisi voitu tehdä pelkästään matkailutilinpidon tietoihin pohjautuen, sillä tilasto on vuodelta 2007 ja matkailutilinpitoa ei voida hyödyntää alueellisesti.

Selvitystä ei haluttu pohjata pelkästään tilastoihin. Tulomenetelmässä päädyttiin tutkimaan ainoastaan yritysten matkailun osuutta liikevaihdosta ja soveltamaan osuutta myös työllisyyslukuihin. Selvityksessä haluttiin painottaa myös kahden merkittävän matkailijaryhmän, sukulaisten ja tuttavien luona yöpyvien sekä päiväkävijöiden, vaikutusta alueen matkailutuloon. Näin ollen kotitalouksille tehtiin erillinen kysely. Tämä käytetty malli mahdollisti Uudenmaan maakunnan jakamisen neljään eri osaan: pääkaupunkiseutuun, Länsi-, Keski- ja Itä-Uusimaahan. Alueita haluttiin tarkastella yksityiskohtaisemmin ja vertailla aiempiin tutkimuksiin. Lisänä selvityksessä käytettiin Tilastokeskuksen tilastoja ja aiempia tutkimuksia aiheesta.

3.1. Selvityksen eri vaiheet

Selvityksen kulku ajallisesti on esitetty kuviossa 1. Suunnittelu lähti käyntiin syksyllä 2012. Aineistonkeruu suoritettiin vuoden 2013 aikana. Aineistoa analysoitiin syksyllä 2013 ja alkuvuodesta 2014 ja loppuraportti valmisteltiin alkuvuoden 2014 aikana.

Kuvio 1. Tutkimuksen vaiheet

3.2 Matkailijamäärien arviointi

Pohjoismaisen menetelmän mukaan alueen suora matkailutulo arvioidaan kertomalla matkailijoiden vuorokautinen kulutus eri matkailijaryhmien kokonaisyöpymisvuorokausilla. Tämän vuoksi tutkimuksessa tuli selvittää eri matkailijaryhmien matkailijamäärät ja yöpymisvuorokaudet Uudellamaalla. Käytetyn menetelmän mukaisesti matkailijat jaettiin ryhmiin yöpymismuodon perusteella: päiväkävijöihin, hotellivieraisiin, muussa maksullisessa majoituksessa yöpyviin, vierassatamissa yöpyviin, sukulaisten ja tuttavien luona yöpyviin sekä omassa vapaa-ajan asunnossa yöpyviin. Muihin maksullisiin majoituksiin laskettiin hostellit, Bed & Breakfast -majoitus, vuokramökkit (yksityisiltä tai yrityksiltä vuokratut) ja leirintäalueet (asuntovaunuissa, teltassa tai mökissä leirintäalueella yöpyneet).

Päiväkävijöiden määrää ja sukulaisten ja tuttavien luona yöpymisten määrää selvitettiin kotitalouskyselyn avulla syksyllä 2013. Kyselyä lähetettiin 6 000 kappaletta Väestörekisterikeskukselta satunnaisotantana saatuihin kotitalouksiin. Kyselyssä selvitettiin sukulaisten ja tuttavien luona yöpyneiden yöpymisvuorokausia sekä alueen asukkaiden epäsäännöllisten matkojen määrää alueen muihin osiin vuositasolla. Käyttökelpoisia vastauksia saatiin 1020. Vastausten ja Tilastokeskukselta saatujen kotitalouksien määrien ja asukaslukujen perusteella pystyttiin arvioimaan sukulaisten ja tuttavien luona yöpyvien määrä Uudellamaalla sekä alueen sisällä liikkuneiden päiväkävijöiden määrä. Asukasluvuista rajattiin pois

alle 19-vuotiaat. Päiväkävijöiden määrää arvioitiin lisäksi muiden tutkimusten perusteella saaduista ulkomaisten matkailijoiden määrästä sekä Uudenmaan alueen ulkopuolelta tulleiden kotimaisten matkailijoiden määrästä. Uudenmaan alueen sisäiset päiväkäynnit on laskettu alueelta toiselle, ei saman alueen sisällä.

Hotellivieraiden yöpymisvuorokaudet pystyttiin selvittämään Tilastokeskuksen majoitustilastoiden perusteella. Majoitustilastoista käytettiin tietoja joulukuulta 2012 marraskuulle 2013. Muussa maksullisessa majoituksessa yöpyvien määrää selvitettiin majoitustilastojen ja eri alueiden majoitustarjonnasta tehdyn kartoituksen perusteella. Tilastokeskuksen majoitustilastosta on saatu yöpymiset majoitusliikkeissä, joissa on vähintään 20 vuodepaikkaa. Yöpymisvuorokausia alle 20 vuodepaikan majoitusliikkeissä on selvitetty alueiden pienempien majoituspaikkojen kartoituksella ja keskimääräisen vuodekäyttöasteen soveltamisella näihin pienempiin majoitusliikkeisiin.

Vierassatamien yöpymiset selvitettiin syksyllä 2013 Uudenmaan suurimmista satamista puhelinkyselyllä. Niiden satamien, joista ei saatu vastauksia, yöpymisvuorokaudet arvioitiin suhteutettuna muihin satamiin.

Vapaa-ajan asunnon käytöstä oli kysymys menomenetelmän kyselyssä, mutta vastauksia saatiin vain 200 ja tulokset poikkesivat muista vapaa-ajanasunnon käytöstä tehdyistä tutkimuksista. Tämän vuoksi tutkimuksessa päädyttiin käyttämään keskimääräisenä käyttöasteena 70 vuorokautta, joka on todettu Mökkibarometri 2009 -tutkimuksessa olevan vapaa-ajan asunnon keskimääräinen käyttöaste vuositasolla, kun matka-aika on korkeintaan puoli tuntia (Nieminen 2010).

3.3 Menomenetelmän toteutus

Menomenetelmällä selvitetään matkailijoiden kuluttajakäyttäytymistä alueella. Menomenetelmää varten laadittiin kyselylomake, jonka avulla selvitettiin, mihin matkailijaryhmään vastaajaa kuuluu sekä matkailijan kansallisuutta, majoitusmuotoja, viipymää Uudellamaalla ja rahankäyttöä eri kulutuskohteisiin. Kulutuskohteet jaettiin haastatteluissa seuraavasti: majoitus, ravintolat, baarit ja kahvilat, sisäänpääsy, hovit, vähittäiskaupan ostokset, hyvinvointipalvelut, polttoaine ja muut ostokset huoltoasemilta, kuljetuspalvelut ja muu kulutus. Sisäänpääsyihin lasketaan pääsyliput ja ohjelmalvelut, kuten oppaat, urheilu ja museot. Huveihin laskettiin huvipuistot, elokuvateatterit ja konsertit. Vähittäiskauppaan lasketaan päivittäistavarat, matkamuistot, taide, käsityöt, vaatteet, kengät, harrastusvälineet, kodinkoneet, sisustus ja rakentamisen tarvikkeet sekä Alkosta

ostetut tuotteet. Kuljetuspalveluihin laskettiin taksit, linja-autot, auton vuokraus ja vesiliikenne. Kyselylomake on liitteessä 4.

Matkailijahaastattelut tehtiin vuoden 2013 tammi-elokuussa. Haastattelut tehtiin mahdollisimman kattavasti Uudenmaan tärkeimmillä matkailualueilla. Haastattelupaikkoja valittiin edellisen vuoden matkailijavirrat tutkimuksen perusteella, jossa selvitettiin matkailijoiden liikkumista Uudellamaalla (Ritalahti, 2012). Haastatteluja tehtiin heti vuoden vaihtumisen jälkeen Helsingissä, jolloin alueella on paljon venäläisiä matkailijoita. Seuraava ajankohta oli jääkiekon maailmanmestaruuskilpailut Helsingissä toukokuun alussa, jolloin liikkeellä oli paljon kotimaisia ja ulkomaisia matkailijoita. Kesäkuukausina haastatteluja tehtiin Porvoossa, Järvenpäässä, Loviisassa, Lohjalla, Hyvinkäällä, Hangossa, Vantaalla ja Tammisaaressa. Helsingissä haastatteluja tehtiin muun muassa Korkeasaaressa, Tall Ship Races -purjelaivatapahtumassa, musiikkifestivaalitapahtumassa, Olympiastadionilla konsertin aikaan sekä Olympiaterminaalin luona.

Matkailijoiden tavoittaminen julkisilla paikoilla ja alueen laajuus teki matkailijahaastatteluiden tekemisestä ajoittain haasteellista. Erityisen haastavaa oli tavoittaa matkailijoita, jotka yöpyivät leirintäalueilla, aamiaistyyppisessä majoituksessa ja matkustajakodeissa. Eri matkailijaryhmiä on tavoitettu myös eri majoituspaikkojen läheisyydessä, jotta tutkimukseen saatiin mahdollisimman kattava kuva kaikista matkailijaryhmistä.

Matkailijahaastatteluja teki talvella satunnaisesti kuusi ja kesällä neljä HAAGA-HELIAn kielitaitoista opiskelijaa. Vuoden alussa haastattelutuloksia kirjattiin paperilomakkeille (liite 1), mutta maaliskuussa kyselyt siirrettiin sähköiseen muotoon Webropoliin. Webropol-ohjelma toimi Internetissä, ja haastattelijoiden oli käytössään IPadit (kuva 2). Yhteensä haastatteluja tehtiin 4008, joista noin 1000 keväällä ja 3000 kesällä 2013. Haastatteluista hyväksyttiin 4000 lopulliseen analyysiin, ja analyysia varten tiedot siirrettiin Webropolista SPSS-ohjelmaan analysoitavaksi.

Kuva 2. Haastattelutilanne (Kuva: Jannina Eklund, 2013)

3.4 Tulomenetelmän toteutus

Tulomenetelmässä selvitettiin yritysten saamaa liikevaihtoa matkailusta. Tässä selvityksessä puhutaan matkailun osuudesta liikevaihdosta prosentuaalisesti. Tällä tarkoitetaan matkailijoiden käyttämien palveluiden ja ostamien tuotteiden osuutta yrityksen liikevaihdosta. Uudenmaan alue on laaja, ja alueella toimii paljon yrityksiä, jotka toimivat myös Uudenmaan rajojen ulkopuolella valtakunnallisesti ja kansainvälisesti. Yrityksille matkailun tuomien osuusprosenttien arviointi liikevaihdosta on haastavaa, eikä kaikilla ole selkeää kuvaa, paljonko matkailu vaikuttaa liikevaihtoon. Kaikki liikevaihto ei matkailulle tyypillisillä toimialoillakaan tule pelkästään matkailijoista vaan paikallisella kysynnällä on oma osuutensa.

Yrityksille päätettiin tehdä puhelinkysely, jonka koettiin olevan kaikkein tehokkain keino saada vastauksia. Kyselyssä selvitettiin yritysten vuoden 2012 liikevaihto Uudenmaan alueella ja arvio matkailumyynnin osuudesta (%) liikevaihdosta. Kyselyt tehtiin syksyllä 2013, joten vuoden 2013 liikevaihto ei ollut vielä saatavilla. Yrityskyselyyn valittiin työ- ja elinkeinoministeriön suosittelemista matkailutoimialoista alat, joilla oli suurin vaikutus Uudenmaan matkailutuloon. Selvitetyt alat olivat majoitus ja ravitsemistoiminta, maaliikenne, vesiliikenne, vuokraus- ja leasingtoiminta, kulttuuri- ja viihdetoiminta, kirjastojen, arkistojen, museoiden ja kulttuurilaitosten toiminta, urheilutoiminta sekä hovit ja virkistyspalvelut,

muut henkilökohtaiset palvelut ja vähittäiskauppa. Tilastokeskuksesta pyydettiin näiden alojen kymmenen suurinta toimipaikkaa henkilöstömääriltään, koska yrityskohtaisia liikevaihtoja Tilastokeskus ei toimita. Suurimmat matkailutuloa saavat yritykset keskittyvät pääkaupunkiseudulle. Yksittäisten toimipaikkojen lisäksi selvitimme myös yritysten pääkonttoreiden näkemyksiä matkailumyynnin osuudesta Uudellamaalla. Vastauksia saatiin sekä yksittäisiltä yrityksiltä että pääkonttoreilta.

Tulomenetelmässä on tarkoitus selvittää jokaisen toimialan matkailun osuusprosentti liikevaihdosta. Osuusprosentin arviointiin käytettiin yrityskyselyn lisäksi aiempia tutkimuksia aiheesta sekä matkailutilinpidon matkailun osuusprosentteja. Matkailutilinpito on tilastojärjestelmä, jossa matkailun taloudellisia vaikutuksia kuvataan monipuolisesti ja kattavasti (Tilastokeskus 2013c). Matkailutilinpidon matkailuosuusprosentit kuvaavat koko maata, joten eroja saattaa olla Uudellamaalla, johon suurin osuus matkailusta suuntautuu. Matkailutilinpito on päivitetty viimeksi vuonna 2007.

3.5 Työllisyysvaikutusten arviointi

Työllisyyden arvioinnissa on käytetty tulomenetelmässä saatuja matkailun osuusprosentteja yritysten liikevaihdosta. Matkailun aikaansaamia henkilötyövuosia on selvitetty sekä samojen toimialojen osalta kuin tulomenetelmässä että myös laajemmin. Tutkimuksen yritysten matkailutulossa otettiin huomioon vain Uudellemaalle suuntautuvan matkailun sekä alueen sisäisen matkailun merkitys alueen kansantaloudessa. Laajempaan kuvaan työllisyysvaikutuksista on arvioitu matkailualasta työllistyvien osuus Uudellamaalla mukaan lukien maakunnan ulkopuolelle suuntautuvan matkailun aikaansaamat työllisyysvaikutukset. Näitä ovat esimerkiksi matkatoimistot ja matkanjärjestäjät, joilla suurin osa liikevaihdosta koostuu ulkomaille suuntautuvasta matkailumyynnistä, sekä Helsinki-Vantaan lentoasema, jonka työllisyysvaikutukset ovat matkailun kannalta merkittävät.

4

Matkailijamäärät Uudellamaalla

■ Selvityksessä arvioitiin koko Uudenmaan alueen sekä eri alueiden matkailijamäärät, viipymät ja yöpymisvuorokaudet. Päivämatkailijoiden määrät ja matkailijaryhmien yöpymisvuorokaudet on arvioitu matkailijahaastattelujen, kyselyiden ja tilastojen perusteella. Viipymät on saatu matkailijahaastatteluista, ja viipymien ja yöpymisvuorokausien perusteella on laskettu matkailijamäärät eri ryhmissä.

Taulukko 2 näyttää arvion Uudenmaan maakunnan matkailijamääristä, viipymistä ja yöpymisvuorokausista tutkimuksen 12 kuukauden aikana. Päivämatkailijat olivat suurin matkailijaryhmä: Uudellamaalla kävi arviolta 16 miljoonaa päivämatkailijaa. Päivämatkailijoista noin 3,8 miljoonaa tulee ulkomailta ja Suomen muista maakunnista ja 12,4 miljoonaa maakunnan muista osista.

Uudenmaan alueella oli noin 700 000 kotitaloutta vuonna 2013. Tämän vuoksi myös yöpymisvuorokausia oli eniten (9 miljoonaa) juuri sukulaisten ja tuttavien luona. Vapaa-ajan asuntoja Uudellamaalla oli 41000 ja niissä yöytyttyä vuorokausia oli noin 7 miljoonaa. Hotellimatkailijoiden yöpymisvuorokausia oli lähes 4,8 miljoonaa. Muissa maksullisissa majoituksissa ja vierassatamissa yövyttiin vähemmän.

MATKAILIJARYHMÄ	MATKAILIJAMÄÄRÄ	KESKIMÄÄRÄINEN VIIPYMÄ (VRK)	YÖPYMIS-VUOROKAUDET
Päiväkävijät	16 224 000	1	
Hotellissa yöpyvät	1 844 000	2,6	4 794 000
Muissa maksullisissa majoituksessa yöpyvät	131 000	4,5	590 000
Vierassatamissa yöpyvät	35 000	2,3	80 000
Tuttavien ja sukulaisten luona yöpyvät	2 250 000	4,1	9 222 000
Vapaa-ajan asunnossa yöpyvät		70 (vuodessa)	7 255 000

Taulukko 2. Uudenmaan matkailijamäärät, matkailijoiden keskimääräinen viipymä ja yöpymisvuorokaudet.

4.1 Matkailijamäärät pääkaupunkiseudulla

Taulukko 3 näyttää arvioidut matkailijamäärät, viipymät ja yöpymisvuorokaudet pääkaupunkiseudulla. Määrältään ylivoimaisesti suurin matkailijaryhmä oli päiväkävijät, joita oli noin 7,5 miljoonaa. Sukulaisten ja tuttavien luona yöpymisvuorokausia oli noin 4,9 miljoonaa. Uudenmaan alueen hotellitarjonta on runsainta pääkaupunkiseudulla, joten suuri osa hotellien yöpymisvuorokausista on alueella, noin 4,2 miljoonaa. Pääkaupunkiseudulla on selkeästi vähemmän vapaa-ajanasuntoja kuin maakunnan muissa osissa, joten yöpymisvuorokausia kertyi noin puoli miljoonaa.

MATKAILIJARYHMÄ	MATKAILIJAMÄÄRÄ	KESKIMÄÄRÄINEN VIIPYMÄ (VRK)	YÖPYMIS-VUOROKAUDET
Päiväkävijät	7 445 000	1	
Hotellissa yöpyvät	1 570 000	2,7	4 240 000
Muissa maksullisissa majoituksessa yöpyvät	44 000	4,1	182 000
Vierassatamissa yöpyvät	7 000	3,1	22 000
Tuttavien ja sukulaisten luona yöpyvät	1 253 000	4,7	5 888 000
Vapaa-ajan asunon-sa yöpyvät		70 (vuodessa)	482 000

Taulukko 3. Pääkaupunkiseudun matkailijamäärät, matkailijoiden keskimääräinen viipymä ja yöpymisvuorokaudet.

4.2 Matkailijamäärät Länsi-Uudellamaalla

Taulukko 4 kuvaa matkailijamääriä, viipymiä ja yöpymisvuorokausia Länsi-Uudellamaalla. Myös tämän alueen selkeästi suurin matkailijaryhmä oli päiväkävijät, joita oli noin 3,4 miljoonaa. Länsi-Uudellamaalla on selvästi eniten vapaa-ajan asuntoja verrattuna muihin Uudenmaan alueisiin. Kaikista Uudenmaan vapaa-ajan asunnoista 59 % sijaitsee Länsi-Uudellamaalla. Yöpymisvuorokausia vapaa-ajan asunnoissa oli 4,3 miljoonaa. Vierassatamissa yövyttiin muista Uudenmaan alueista eniten, yöpymisvuorokausia tässä ryhmässä kertyi 46 000. Hangossa sijaitsevat Suomen suurimmat vierassatamat, ja rannikkoalue on muutenkin suosittua veneilyaluetta.

MATKAILIJARYHMÄ	MATKAILIJAMÄÄRÄ	KESKIMÄÄRÄINEN VIIPYMÄ (VRK)	YÖPYMIS-VUOROKAUDET
Päiväkävijät	3 423 000	1	
Hotellissa yöpyvät	177 000	2	354 000
Muissa maksullisissa majoituksessa yöpyvät	59 000	5,2	306 000
Vierassatamissa yöpyvät	27 000	1,7	46 000
Tuttavien ja sukulaisten luona yöpyvät	349 000	3,2	1 116 000
Vapaa-ajan asunnossa yöpyvät		70 (vuodessa)	4 299 000

Taulukko 4. Länsi-Uudenmaan matkailijamäärät, matkailijoiden keskimääräinen viipymä ja yöpymisvuorokaudet.

4.3 Matkailijamäärät Keski-Uudellamaalla

Taulukko 5 sisältää arvion Keski-Uudenmaan matkailijamääräistä, viipymistä ja yöpymisvuorokausista. Päivämatkailijat, pääosin pääkaupunkiseudulta, olivat suurin matkailijaryhmä: heitä oli noin 3,1 miljoonaa. Toinen suuri matkailijaryhmä tällä alueella oli sukulaisten ja tuttavien luona yöpyvät, joiden yöpymisvuorokausia kertyi noin 1,4 miljoonaa. Keski-Uudellamaalla sijaitsee pääkaupunkiseudun jälkeen seuraavaksi eniten kotitalouksia Uudellamaalla, ja tämä selittää päiväkävijöiden ja sukulaisten ja tuttavien luona yöpyvien suuren määrän. Myös alueen hyvät liikenneyhteydet ja tiivis kuntarakenne lisää liikkuvuutta alueella. Vierassatamia ei Keski-Uudellamaalla ole, ja maksullinen majoitustarjonta on alueella vähäistä. Vapaa-ajan asuntoja Keski-Uudellamaalla on noin 3 000.

MATKAILIJARYHMÄ	MATKAILIJAMÄÄRÄ	KESKIMÄÄRÄINEN VIIPYMÄ (VRK)	YÖPYMIS-VUOROKAUDET
Päiväkävijät	3 118 000	1	
Hotellissa yöpyvät	52 000	2	103 000
Muissa maksullisissa majoituksessa yöpyvät	8 000	5,2	44 000
Vierassatamissa yöpyvät			
Tuttavien ja sukulaisten luona yöpyvät	444 000	3,2	1 420 000
Vapaa-ajan asunnossa yöpyvät		70 (vuodessa)	578 000

Taulukko 5. Keski-Uudenmaan matkailijamäärät, matkailijoiden keskimääräinen viipymä ja yöpymisvuorokaudet.

4.4 Matkailijamäärät Itä-Uudellamaalla

Taulukosta 6 ilmenevät Itä-Uudenmaan matkailijamäärät, viipymät ja yöpymisvuorokaudet. Myös tämän alueen suurin matkailijaryhmä oli päiväkävijät, joita oli noin 2,2 miljoona. Hotellitarjonta on Itä-Uudellamaalla melko suppeaa, ja näin hotellivieraiden määrä verrattuna päiväkävijöihin on hyvinkin pieni. Yöpymisvuorokausia tuli eniten vapaa-ajan asunnoissa yöpyvillä, noin 1,9 miljoonaa. Itä-Uudellamaalla sijaitsee noin 11 000 vapaa-ajanasuntoa.

MATKAILIJARYHMÄ	MATKAILIJAMÄÄRÄ	KESKIMÄÄRÄINEN VIIPYMÄ (VRK)	YÖPYMIS-VUOROKAUDET
Päiväkävijät	2 238 000	1	
Hotellissa yöpyvät	49 000	2	97 000
Muissa maksullisissa majoituksessa yöpyvät	11 000	5,2	58 000
Vierassatamissa yöpyvät	7 000	1,7	12 000
Tuttavien ja sukulaisten luona yöpyvät	249 000	3,2	798 000
Vapaa-ajan asunnossa yöpyvät		70 (vuodessa)	1 896 000

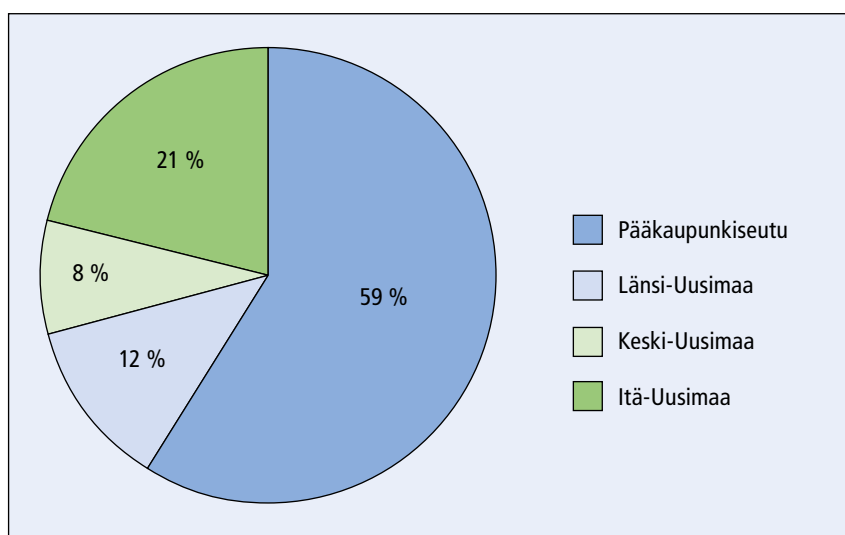
Taulukko 6. Itä-Uudenmaan matkailijamäärät, matkailijoiden keskimääräinen viipymä ja yöpymisvuorokaudet.

Matkailijoiden kulutus Uudellamaalla

■ Seuraavissa luvuissa esitellään matkailijahaastatteluiden taustatiedot, matkailijoiden keskimääräinen kulutus eri matkailijaryhmissä, alueiden väliset kulutuserot sekä kulutuksen jakautuminen eri kulutuskohteisiin. Vastaukset ovat painottuneet pääkaupunkiseudulle, missä suurin osa matkailijoista liikkuu. Pääkaupunkiseudun monipuolinen palvelutarjonta ja ostomahdollisuudet ovat saaneet matkailijat käyttämään alueella enemmän rahaa muihin alueisiin verrattuna.

5.1 Matkailijahaastattelujen taustatiedot

Kuviossa 2 on esitelty matkailijahaastattelujen jakautuminen Uudellamaalla. Yli puolet haastatteluista (59 %) tehtiin pääkaupunkiseudulla, muutoin haastattelut jakautuivat Uudenmaan muille alueille seuraavasti: Itä-Uusimaa 21 %, Keski-Uusimaa 8 % ja Länsi-Uusimaa 12 %.

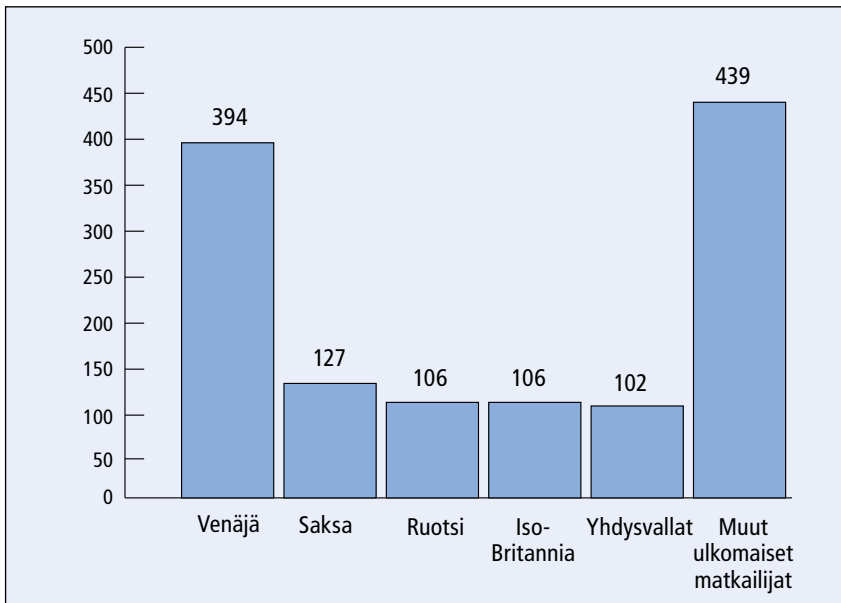
Kuvio 2. Matkailijahaastattelujen jakautuminen eri alueiden kesken Uudellamaalla.

Vastaajista 55 % oli naisia ja 45 % miehiä, ja vastanneista 97 % oli loma-matkalla, loput 3 % oli työmatkalla.

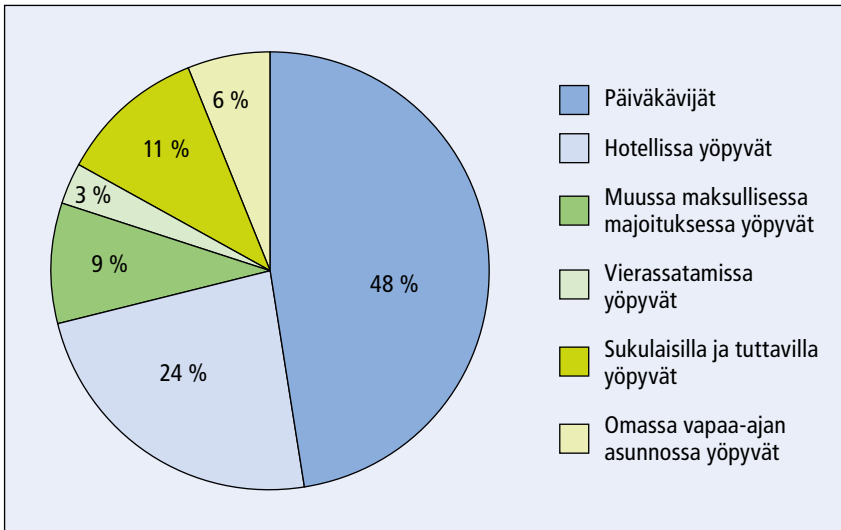
Matkailijahaastattelussa 68 % vastaajista oli Suomessa asuvia. Suomesta tulevista matkailijoista 38 % tuli Uudeltamaalta. Seuraavaksi eniten vastaajia oli Päijät-Hämeestä (5 %), Pirkanmaalta (5 %) ja Varsinais-Suomesta (5 %). Loput 15 % haastatelluista suomalaisista tuli muista maakunnista.

Ulkomaisia matkailijoita haastateltavista oli 32 % (1274 vastaajaa). Kuviossa 3 ovat ulkomaisten matkailijoiden vastaajien lähtömaat. Suurin ulkomainen vastaajaryhmä oli venäläiset matkailijat. Seuraavaksi suurimmat ryhmät tulivat Saksasta, Ruotsista, Isosta-Britanniasta ja Yhdysvalloista. Matkailijahaastattelujen eri kansallisuuksien suhteellinen osuus vastaa hyvin Tilastokeskuksen majoitustilastoja Helsingissä.

Kuvio 3. Ulkomaisten matkailijoiden määrä lähtömaan mukaan jaoteltuna.

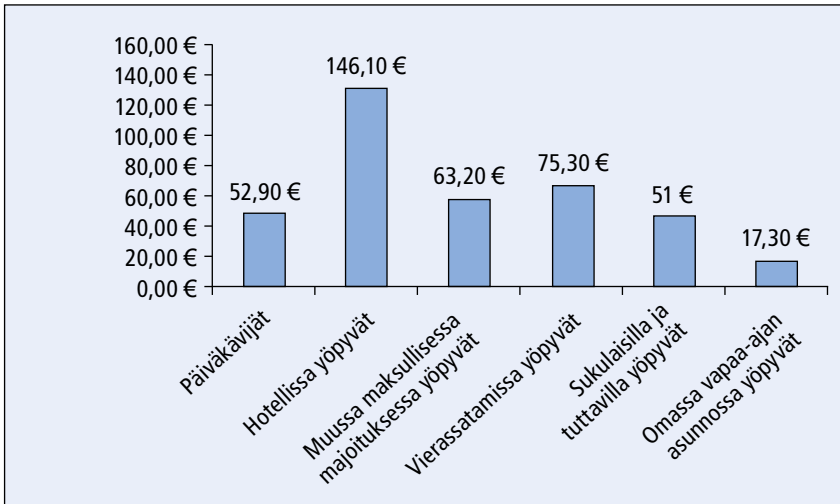
Kuviossa 4 on haastattelujen jakautuminen eri matkailijaryhmien kesken. Kyselyyn vastanneista 48 % oli päiväkävijöitä ja loput vastaajat (52 %) yöpyivät Uudellamaalla. Vastaajista 24 % yöpyi hotellissa. Muussa majoituksessa yöpyi 9 % vastaajista. Muuksi maksulliseksi majoitukseksi matkailijahaastattelussa laskettiin hostellit, Bed & Breakfast, vuokramökit (yksityisiltä tai yrityksiltä vuokratut) ja leirintäalueet (asuntovaunuissa, teltassa tai mökissä leirintäalueella yöpyneet). Vierassatamissa yöpyneitä oli 3 % vastaajista, ja sukulaisten ja tuttavien luona yöpyi 11 % vastaajista.

Kuvio 4. Eri matkailijaryhmien osuus kaikista haastateltavista.

5.2 Matkailijaryhmien kulutus Uudellamaalla

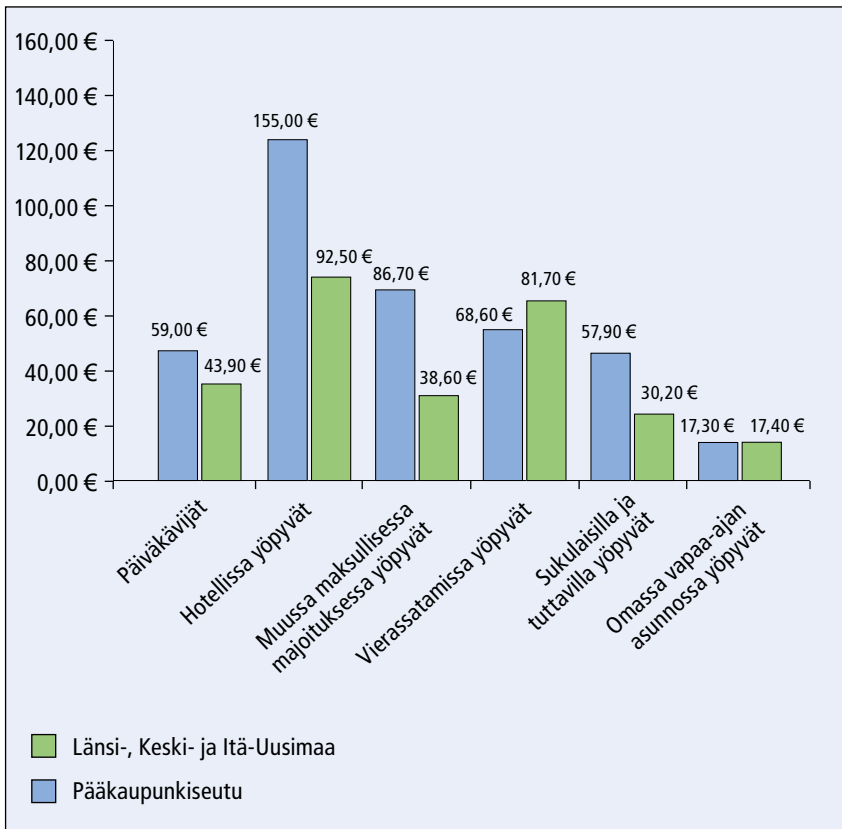
Matkailijahaastattelujen perusteella selvitettiin rahan kulutusta eri matkailijaryhmissä. Kuviossa 5 esitetyt keskimääräiset kulutukset perustuvat koko Uudenmaan tuloksiin vuodelta 2013 ja summat kuvaavat aina yhden matkailijan rahankäyttöä vuorokaudessa. Uudellamaalla vierailevista matkailijaryhmistä hotellivieraat käyttivät eniten rahaa. Keskimääräisesti hotellissa yöpyneet käyttivät 146,10 euroa vuorokaudessa. Hotellivieraat käyttivät summasta 50 euroa majoitukseen, 40 euroa ravintoloihin, kahviloihin ja baareihin ja 32 euroa vähittäiskauppaan. Seuraavaksi suurinta rahankäyttö oli vierassatamissa yöpyvillä, he käyttivät keskimäärin 75,30 euroa vuorokaudessa. Muussa maksullisessa majoituksessa yöpyvät käyttivät keskimäärin 63,20 euroa, sukulaisten ja tuttavien luona yöpyvät käyttivät 51,00 euroa ja päiväkävijät lähes saman verran 52,90 euroa. Selvästi vähiten rahaa käyttivät omassa vapaa-ajanasunnossa yöpyvät. Rahankäyttö tässä ryhmässä oli keskimäärin 17,30 euroa vuorokaudessa. Summasta 12 euroa käytettiin vähittäiskauppaan. Vapaa-ajan asunnossa yöpyvät käyttävät matkoillaan rahan pääasiassa vähittäiskaupan ostoksiin ja kohteeseen liikkumiseen. Muita palveluita käytetään hyvin vähän tässä ryhmässä.

Kuvio 5. Kulutus matkailijaryhmittäin.

5.3 Kulutuksen erot pääkaupunkiseudun ja muun Uudenmaan välillä

Kuviossa 6 on esitelty eri ryhmien keskimääräinen kulutus matkailijaa kohden vuorokaudessa pääkaupunkiseudulla ja muualla Uudellamaalla (Länsi-, Itä- ja Keski-Uusimaa). Muun Uudenmaan tulokset on yhdistetty, koska vastaajia jokaiselta alueelta jokaiseen eri matkailijaryhmään ei ollut tarpeeksi. Pääkaupunkiseudulla lähes kaikki ryhmät ovat käyttäneet enemmän rahaa kuin muualla Uudellamaalla matkailleet. Ainoastaan vierassatamissa yöpyneet ovat kuluttaneet enemmän rahaa muualla Uudellamaalla. Pääkaupunkiseudun tuote ja palvelutarjonta on laajempaa ja monipuolisempaa ja rahaa kulutetaan näin ollen muuta Uuttamaata selkeästi enemmän.

Kuvio 6. Kulutus eri matkailijaryhmissä pääkaupunkiseudulla ja Länsi-, Keski- ja Itä-Uudellamaalla.

Kuva:Tammisaari/Matkailun Edistämiskeskus

6

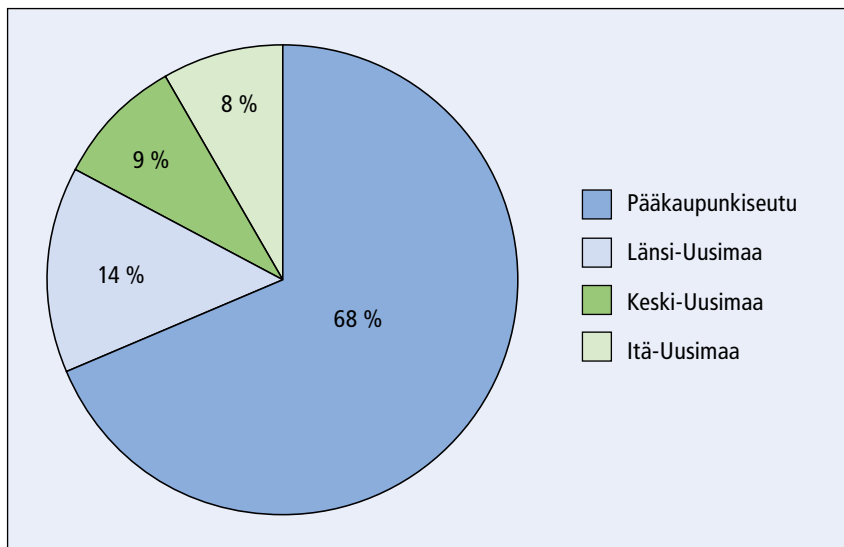
Uudenmaan matkailutulo – menomenetelmä

■ Matkailijaryhmien keskimääräisistä kulutuksista ja päiväkävijöiden määrästä sekä yöpymisvuorokausista saadaan lasketuksi Uudenmaan alueen välitön matkailutulo sekä eri alueiden välitön matkailutulo. Menomenetelmän tulokset Uudellamaalla on esitelty taulukossa 7. Uudenmaan matkailutulo on 2,2 miljardia euroa (sisältää arvonlisäveron). Taulukossa on esitelty myös eri matkailijaryhmien keskimääräinen kulutus vuorokaudessa, matkailijaryhmien yöpymisvuorokaudet ja päiväkävijöiden määrä sekä välitön matkailutulo ryhmittäin. Suurimpana matkailutuloa tuovana ryhmänä ovat päiväkävijät, joiden kokonaiskulutus 858 miljoonaa euroa. Seuraavaksi suurin ryhmä on hotellivieraat, joiden kokonaiskulutus on 703 miljoonaa euroa. Sukulaisten ja tuttavien luona yöpyvien kokonaiskulutus on 470 miljoonaa euroa.

	KESKIMÄÄRÄINEN KULUTUS (€)/VUORO- KAUSI/MATKAILIJA	PÄIVÄKÄVIJÄT JA YÖPYMIS- VUOROKAUDET	KULUTUS (€)/ VUOSI/KAIKKI MATKAILIJAT
Päiväkävijät	52,90	16 224 000	858 250 000
Hotellissa yöpyvät	146,10	4 794 000	700 403 000
Muissa maksullisissa majoituksessa yöpyvät	63,20	590 000	41 025 000
Vierassatamissa yöpyvät	75,30	80 000	6 024 000
Sukulaisten ja tuttavien luona yöpyvät	51,00	9 222 000	470 322 000
Omassa mökissä yöpyvät	17,30	7 255 000	125 514 000
Välitön matkailutulo menomenetelmän mukaan (sis. arvon- lisäveron)			2 201 538 000

Taulukko 7. Matkailijaryhmien tuoma välitön matkailutulo Uudellamaalla.

Kuviossa 7 on esitelty välittömän matkailutulon jakautuminen alueittain Uudenmaan alueella. Pääkaupunkiseutu saa suurimman osan matkailutulosta, 68 %. Länsi-Uudenmaan osuus on 14 %, Keski-Uudenmaan osuus on 9 % ja Itä-Uudenmaan 8 %.

Kuvio 7 Matkailutulon jakautuminen alueiden kesken.

6.1 Pääkaupunkiseudun matkailutulo

Taulukko 8 näyttää pääkaupunkiseudun välittömän matkailutulon muodostumisen. Pääkaupunkiseutu saa alueista eniten matkailutuloa, yhteensä 1,46 miljardia euroa. Hotellivieraat kuluttivat eniten pääkaupunkiseudulla, ja kokonaiskulutus tässä ryhmässä oli 658 miljoonaa euroa. Päiväkävijät kuluttivat yhteensä 439 miljoonaa euroa ja sukulaisten ja tuttavien luona yöpyvät 340 miljoonaa euroa.

	KESKIMÄÄRÄINEN KULUTUS (€)/ VUOROKAUSI/ MATKAILIJA	PÄIVÄKÄVIJÄT JA YÖPYMISVUORO- KAUDET	KULUTUS (€)/ VUOSI/KAIKKI MATKAILIJAT
Päiväkävijät	59,00	7 445 000	439 255 000
Hotellissa yöpyvät	155,00	4 240 000	658 285 000
Muissa maksullisissa majoituksessa yöpyvät	86,70	182 000	13 352 000
Vierassatamissa yöpyvät	68,60	22 000	1 509 000
Sukulaisten ja tuttavien luona yöpyvät	57,90	5 888 000	340 915 000
Omassa mökissä yöpyvät	17,30	482 000	8 339 000
Välitön matkailutulo menomenetelmän mukaan (sis. arvoni- säveron)			1 463 000 000

Taulukko 8 Matkailijaryhmien tuoma välitön matkailutulo pääkaupunkiseudulla.

6.2 Länsi-Uudenmaan matkailutulo

Länsi-Uusimaa on seuraavaksi suurin matkailutulon saaja alueella: sen matkailutulo on 307 miljoonaa euroa. Taulukossa 9 on esitelty Länsi-Uudenmaan matkailutulon jakautuminen eri matkailijaryhmien kesken. Länsi-Uudenmaan alueen suurimman matkailutulon tuoja oli päiväkävijät, jotka kuluttivat alueella yhteensä 150 miljoonaa euroa. Omassa vapaa-ajan asunnossa yöpyvät kuluttivat noin 75 miljoonaa euroa. Hotellivieraat kuluttivat yhteensä noin 33 miljoonaa ja sukulaisten ja tuttavien luona yöpyvät noin 34 miljoonaa euroa.

	KESKIMÄÄRÄINEN KULUTUS (€)/ VUOROKAUSI/ MATKAILIJA	PÄIVÄKÄVIJÄT JA YÖPYMIS- VUOROKAUDET	KULUTUS (€)/VUOSI/ KAIKKI MATKAILIJAT
Päiväkävijät	43,90	3 423 000	150 270 000
Hotellissa yöpyvät	92,50	354 000	32 745 000
Muissa maksullisissa majoituksessa yöpyvät	38,60	306 000	11 812 000
Vierassatamissa yöpyvät	81,70	46 000	3 758 000
Sukulaisten ja tuttavien luona yöpyvät	30,20	1 116 000	33 703 000
Omassa mökissä yöpyvät	17,40	4 299 000	74 803 000
Välitön matkailutulo menomenetelmän mukaan (sis. arvoni- säveron)			307 000 000

Taulukko 9 Matkailijaryhmien tuoma välitön matkailutulo Länsi-Uudellamaalla.

6.3 Keski-Uudenmaan matkailutulo

Taulukossa 10 on esitelty Keski-Uudenmaan välitön matkailutulo ja tulon jakautuminen eri ryhmien kesken. Keski-Uudenmaan matkailutulo oli 201 miljoonaa euroa. Keski-Uudenmaan matkailutulon suurimpana ryhmänä olivat päiväkävijät, jotka kuluttivat 137 miljoonaa euroa. Seuraavaksi suurimpana ryhmänä erottuvat sukulaisten ja tuttavien luona yöpyvät, joiden kokonaiskulutus oli 43 miljoonaa euroa.

	KESKIMÄÄRÄI- NEN KULUTUS (€)/VUOROKAU- SI/MATKAILIJA	PÄIVÄKÄVIJÄT JA YÖPYMISVUORO- KAUDET	KULUTUS (€)/ VUOSI/KAIKKI MATKAILIJAT
Päiväkävijät	43,90	3 118 000	136 880 000
Hotellissa yöpyvät	92,50	103 000	9 528 000
Muissa maksullisissa ma- joituksessa yöpyvät	38,60	44 000	1 698 000
Vierassatamissa yöpyvät			0
Sukulaisten ja tuttavien luona yöpyvät	30,20	1 420 000	42 884 000
Omassa mökissä yöpyvät	17,40	578 000	10 057 000
Välitön matkailutulo menomenetelmän mukaan (sis. arvonlisä- veron)			201 000 000

Taulukko 10. Matkailijaryhmien tuoma välitön matkailutulo Keski-Uudellamaalla.

6.4 Itä-Uudenmaan matkailutulo

Taulukossa 11 on esitelty Itä-Uudenmaan matkailutulo ja tulon jakautuminen eri matkailijaryhmiin. Itä-Uudenmaan kokonaismatkailutulo oli 168 miljoonaa euroa. Itä-Uudellamaalla päiväkävijät kuluttivat eniten, yhteensä 98 miljoonaa euroa. Toiseksi suurin matkailutulo tuli omassa vapaa-ajan asunnossa yöpyviltä, joiden kokonaiskulutus oli 33 miljoonaa euroa. Kolmanneksi eniten tuloa toivat sukulaisilla ja ystävillä yöpyvät: tuloa oli 24 miljoonaa tässä ryhmässä.

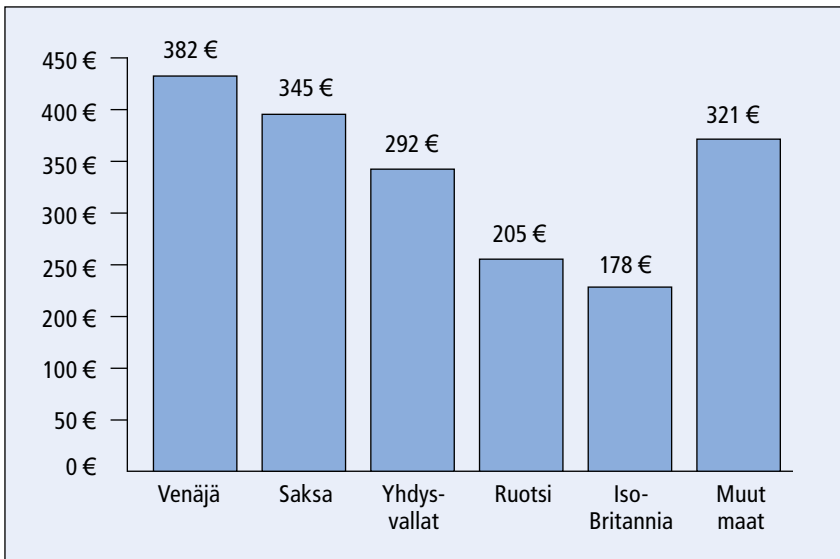

	KESKIMÄÄRÄINEN KULUTUS (€)/ VUOROKAUSI/ MATKAILIJA	PÄIVÄKÄVIJÄT JA YÖPYMIS- VUOROKAUDET	KULUTUS (€)/ VUOSI/KAIKKI MATKAILIJAT
Päiväkävijät	43,90	2 238 000	98 248 000
Hotellissa yöpyvät	92,50	97 000	8 973 000
Muissa maksullisissa ma- joituksessa yöpyvät	38,60	58 000	2 239 000
Vierassatamissa yöpyvät	81,70	12 000	980 000
Sukulaisten ja tuttavien luona yöpyvät	30,20	798 000	24 100 000
Omassa mökissä yöpyvät	17,40	1 896 000	32 990 000
Välitön matkailutulo menomenetelmän mukaan (sis. arvonlisä- veron)			168 000 000

Taulukko 11. Matkailijaryhmien tuoma välitön matkailutulo Itä-Uudellamaalla.

6.5 Ulkomaisten matkailijoiden kulutus

Matkailijahaastatteluihin vastanneista 32 % oli ulkomaisia matkailijoita. Ulkomaisista matkailijoista eniten kuluttivat Uudellamaalla venäläiset matkailijat. Kuviossa 8 on esitetty ulkomaisten matkailijoiden rahankäyttö vierailua kohden. Rahankäyttö vierailua kohden on laskettu kesimääräisten viipymien mukaan eri lähtömaista. Venäläiset kuluttivat 382 euroa, saksalaiset 345 euroa, yhdysvaltalaiset 292 euroa, ruotsalaiset 205 euroa, brittiläiset 178 euroa, ja muut kansallisuudet kuluttivat vierailullaan keskimäärin 321 euroa.

Kuvio 8. Ulkomaisten matkailijoiden kulutus vierailua kohden.

Kun kulutus vierailua kohden jaetaan keskimääräisellä viipymällä, saadaan vuorokausikohtainen kulutus eri ulkomaisille matkailijaryhmille. Keskimääräinen kulutus oli keskimäärin 143,60 euroa venäläisillä, 108,40 euroa yhdysvaltalaisilla, 97,30 euroa saksalaisilla, 73,00 euroa ruotsalaisilla ja 70,00 euroa brittiläisillä matkailijoilla. Muut ulkomaiset matkailijat kuluttivat keskimäärin 70,00 euroa vuorokaudessa.

6.6 Kokonaismatkailutulo toimialoittain menomenetelmän mukaan

Menomenetelmässä saadut tulokset perustuvat matkailijoiden arvioihin rahankäytöstä, ja tämän vuoksi matkailutulo on arvonlisäverollista tuloa. Tulo- ja menomenetelmän vertailua varten menomenetelmästä tarvitaan arvonlisäveroton matkailutulo. Taulukossa 12 on kuvattuna koko Uudenmaan maakunnan matkailutulo ja sen jakautuminen eri toimialoihin. Uudenmaan kokonaismatkailutulo vuonna 2013 oli 2,2 miljardia euroa (sisältäen arvonlisäveron). Ilman arvonlisäveroa matkailutulo oli 1,85 miljardia. Arvonlisävero eri toimialoille on laskettu vuoden 2013 arvonlisäkantojen mukaan. Majoituksessa ja kuljetuspalveluissa arvonlisävero oli 10 %, ravintoloissa, kahviloissa ja baareissa 14 %, hyvinvointipalveluissa ja polttoaineissa 24 %. Vähittäiskaupassa on käytetty arvonlisäveron

keskiarvoa 19 %, huveissa ja sisäänpääsyissä keskiarvoa 17 % ja muissa menoissa keskiarvoa 16 %.

Uudellamaalla matkailijoiden kulutus tuo eniten tuloja majoitus- ja ravitsemistoimintaan, yhteensä 952 miljoonaa euroa. Seuraavaksi suurin matkailutulon saaja on vähittäiskauppa, joka saa keskimäärin 750 miljoonaa euroa.

KULUTUSKOHDE	KOKONAISMATKAILU- TULO (€, SIS. ALV)	KOKONAISMATKAILU- TULO (€, ILMAN ALV)
Majoitus	252 243 000	227 019 000
Ravintolat, kahvilat ja baarit	700 744 000	602 640 000
Vähittäiskauppa	749 554 000	607 138 000
Polttoaine	63 898 000	48 562 000
Huvit, sisäänpääsy	284 358 000	236 017 000
Hyvinvointipalvelut	5 372 000	4 083 000
Kuljetuspalvelut	116 987 000	105 288 000
Muut menot	28 382 000	23 841 000
Kokonaismatkailutulot	2 201 538 000	1 854 588 000

Taulukko 12. Arvonlisäverollinen ja arvonlisäveroton kokonaismatkailutulo menomenetelmän mukaan.

7

Uudenmaan yritysten matkailutulo – tulomenetelmä

7.1 Matkailutoimialat

■ Työ- ja elinkeinoministeriö on tehnyt suosituksen matkailun tulo- ja työllisyys selvityksissä käytettävistä matkailutoimialoista (TOL 2008). Selvitettyt alat tässä tutkimuksessa olivat majoitus ja ravitsemistoiminta, maaliikenne, vesiliikenne, vuokraus- ja leasingtoiminta, kulttuuri- ja viihdetoiminta, kirjastojen, arkistojen, museoiden ja kulttuurilaitosten toiminta, urheilutoiminta sekä hovit ja virkistyspalvelut, muut henkilökohtaiset palvelut ja vähittäiskauppa (tutkimuksessa käytetty toimialaluettelo on liitteessä liite 4). Osa työ- ja elinkeinoministeriön suosituksen toimialoista on rajattu pois tässä tutkimuksessa. Esimerkiksi matkatoimistojen ja matkanjärjestäjien toiminta on jätetty pois tulomenetelmästä, sillä suurin osa alan kokonaisliikevaihdosta tulee ulkomaille suuntautuvasta matkailusta ja vain pieni osa Uudenmaan alueelle suuntautuvasta matkailusta. Myös

Kuva: Maarit Kytöharju/Meidän Festivaali

liikenteen, varastoinnin ja liikennettä palvelevan toiminnan puolella on rajattu pois ilmaliikenne, linja-autoasemat, satamat ja ilmaliikennettä palveleva toiminta. Tukkukauppa on myös jätetty pois, ja mukaan on laskettu ainoastaan vähittäiskauppa.

Tulovaikutusten lähtökohtana ovat Tilastokeskuksen vuoden 2012 tilastot Uudenmaan yritysten kokonaisliikevaihdoista tutkimukseen mukaan valituilta aloilta. Vuoden 2013 kokonaisliikevaihtolukuja ei ollut saatavilla tähän tutkimukseen. Tilastokeskuksen (2014b) mukaan Suomen bruttokansantuote supistui 1,4 % vuonna 2013, joten bruttokansantuotteen kehityksen pieni muutos ei vaikuta oleellisesti eri toimialojen tulomenetelmän tuloksiin.

Taulukossa 13 on esitelty kokonaisliikevaihdot vuodelta 2012 Uudenmaan alueella. Suurin kokonaisliikevaihto matkailutuloa saavilla aloilla oli vähittäiskaupalla, jonka kokonaisliikevaihto oli noin 10,6 miljardia euroa. Majoitus- ja ravitsemisalalan kokonaisliikevaihto oli 2,7 miljardia euroa. Toimialoista suurin kokonaisliikevaihto oli polttoaineen vähittäiskaupalla, jonka liikevaihto oli 1,1 miljardia euroa. Kaikkien alojen yhteenlaskettu liikevaihto oli 17 miljardia euroa. Luvut ovat arvonlisäverottomia.

TOIMIALA	KOKONAISLIIKEVAIHTO
Majoitus ja ravitsemistoiminta	2 654 203 000
Vähittäiskauppa	10 634 910 000
Polttoaineiden vähittäiskauppa	1 132 275 000
Liikenne	888 831 000
Vuokraustoiminta	417 484 000
Taiteet, viihde- ja virkistyspalvelut	223 644 000
Muut henkilökohtaiset palvelut	24 740 000
Yhteensä	17 291 032 000

Taulukko 13. Matkailuun liittyvien toimialojen liikevaihdot 2012.

7.2 Yritysten matkailutulo

Matkailu toimialana on hyvin laaja-alainen. Perinteisesti matkailualan keskeisimmät toimialat ovat ravitsemis- ja majoitustoiminta, liikenne, erilaiset ohjelmalvelut ja tapahtumat, mutta osansa matkailutulosta saa myös muun muassa vähittäiskauppa. Samat toimialat palvelevat myös paikallisväestöä, mikä vaikeuttaa varsinaisten matkailijoiden osuuden mittaamista yritysten saamasta tulosta.

Yrityskyselyssä otettiin yhteys 52 eri toimialan yritykseen Uudellamaalla. Vastaus kysymykseen matkailun aikaansaaman osuuden liikevaihdosta

saatiin 22 toimijalta. Vastaajissa oli myös toimialojen suurimpia toimijoita, joiden vastaukset kattavat suuren osan toimialan kokonaisliikevaihdosta.

Taulukossa 14 on esitelty matkailumyynnin osuudet ja välitön matkailutulo toimialakohtaisesti. Matkailumyynnin prosentiosuudet olivat keskiarvoja yrityksiltä saaduista vastauksista. Majoitus ja ravitsemistoiminnan matkailumyynnin osuus liikevaihdosta on 40 %, vähittäiskaupan 5 %, polttoaineiden vähittäiskaupan 8 %, liikenteen 4 %, vuokraustoiminnan 29 %, taiteiden, viihde- ja virkistyspalveluiden 21 % ja muiden henkilökohtaisten palveluiden 55 %.

Majoitus- ja ravitsemistoiminta tuo eniten matkailutuloa Uudellemaalle, arviolta 1,1 miljardia euroa. Seuraavaksi suurimpana on vähittäiskauppa, jonka matkailutulo on 532 miljoonaa. Yhteensä yritysten saama välitön matkailutulo on 1,9 miljardia euroa, joka on arvonlisäveroton summa.

TOIMIALA	KOKONAIS-LIIKEVAIHTO	MATKAILU-MYNNIN OSUUS LIIKEVAIHDOSTA (%)	VÄLITÖN MATKAILUTULO (€) ILMAN ALV
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	2 654 203 000	40	1 061 681 000
Vähittäiskauppa	10 634 910 000	5	531 746 000
Polttoaineiden vähittäiskauppa	1 132 275 000	8	90 582 000
Liikenne	888 831 000	4	35 553 000
Vuokraustoiminta	417 484 000	29	121 070 000
Taiteet, viihde- ja virkistyspalvelut	223 644 000	21	46 965 000
Muut henkilökohtaiset palvelut	24 740 000	55	13 607 000
Yhteensä	15 976 087 000		1 901 204 000

Taulukko 14. Toimialakohtainen välitön matkailutulo.

8

Tulosten vertailu ja Uudenmaan matkailutulo

■ Tutkimuksessa kahden menetelmän (tulo- ja menomenetelmän) käytöllä pyritään samaan monipuolinen kuva matkailun aluetaloudellisista vaikutuksista. Tulo- ja menomenetelmät eivät aina ole täysin verrattavissa keskenään, sillä menomenetelmän kulutuksen kohteet on vaikea rajata koskemaan tiettyä toimialaa. Matkailija ei välttämättä osaa kohdistaa ostamaansa tuotetta tai palvelua oikeaan toimialaan. Tulomenetelmässä yrittäjien arviot matkailutulosta eivät aina osu oikeaan, sillä harva yritys mittaa systemaattisesti matkailijoiden osuutta kokonaisliikevaihdosta. Näiden kahden menetelmän tuloksista on tehty päätelmät lopullisesta Uudenmaan alueen matkailutulosta.

8.1 Tulo- ja menomenetelmän tulosten vertailu

Taulukossa 15 on esitetty tulo- ja menomenetelmän matkailutulot toimialoittain. Menomenetelmässä on käytettävä arvonlisäverotonta matkailutuloa, sillä tulomenetelmä perustuu arvonlisäverottomaan tuloon. Kokonaismatkailutulo on menomenetelmän mukaan 1,85 miljardia euroa ja tulomenetelmän mukaan 1,89 miljardia euroa. Saadut kokonaistulot ovat hyvin lähellä toisiaan, mutta toimialojen sisällä on vaihtelua menetelmiä verrattaessa. Esimerkiksi taiteet, viihde- ja virkistyspalveluissa on lähes 200 miljoonan euron ero. Tämä johtunee siitä, että matkailijat käyttävät rahaa kyseisiin toimialoihin, mutta näiden toimialojen yritykset voivat olla rekisteröityjä toisen toimialan mukaan. Yritysten tulo lasketaan aina päätoimialan mukaan. Matkailija on käynyt esimerkiksi päiväkäynnillä hotellin kylpylässä ja merkitsee rahankäytön virkistyspalveluihin, mutta kylpylä on osa kylpylähotellia, jonka päätoimialana on majoitus.

TOIMIALA	KOKONAISMATKAILUTULO (€) MENOMENETELMÄN MUKAAN (ILMAN ALV)	KOKONAISMATKAILUTULO (€) TULO MENETELMÄN MUKAAN (ILMAN ALV)
Majoitus- ja ravitsemisala	830 205 000	1 061 681 000
Vähittäiskauppa	607 212 000	531 746 000
Polttoaineiden vähittäiskauppa	47 451 000	90 582 000
Liikenne	103 687 000 ¹⁾	156 623 000 ¹⁾
Taiteet, viihde- ja virkistyspalvelut	240 221 000	46 965 000
Muut henkilökohtaiset palvelut/ menot	23 428 000	13 607 000
Kokonaismatkailutulot	1 852 204 000	1 901 204 000
1) Liikenteessä on mukana autojen vuokraus- ja leasingpalvelut		

Taulukko 15. Meno- ja tulomenetelmän matkailutulot toimialoittain.

8.2 Uudenmaan matkailutulo

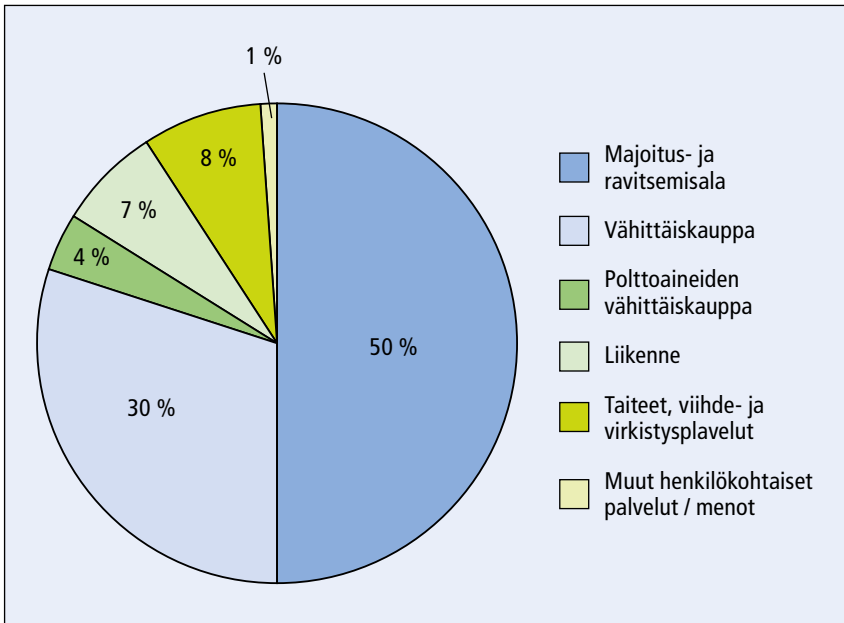
Meno- ja tulomenetelmän tulokset ovat lähellä toisiaan, on eri toimialojen matkailutulosta laskettu keskiarvo eri menetelmien perusteella saaduista luvuista. Taulukossa 16 on lopullinen matkailutulo, joka on Uudenmaan alueella 1,9 miljardia euroa. Edelleen suurin matkailutulon saaja on majoitus- ja ravitsemisala, joka saa noin 946 miljoonaa euroa matkailutuloa. Seuraavana suurimpana on vähittäiskauppa, jonka matkailutulo on noin 569 miljoonaa euroa.

TOIMIALA	VÄLITÖN MATKAILUTULO (€) (ILMAN ALV)
Majoitus- ja ravitsemisala	945 943 000
Vähittäiskauppa	569 479 000
Polttoaineiden vähittäiskauppa	69 016 500
Liikenne	130 155 000 ¹⁾
Taiteet, viihde- ja virkistyspalvelut	143 593 000
Muut henkilökohtaiset palvelut/menot	18 517 500
Kokonaismatkailutulot	1 876 704 000
1) Liikenteessä on mukana autojen vuokraus- ja leasingpalvelut	

Taulukko 16. Välittömän matkailutulon jakautuminen eri aloille.

Kuviossa 9 on esitelty matkailutulon prosentuaalinen jakautuminen eri aloille. Majoitus- ja ravitsemisalan osuus on puolet tulosta, 50 %. Vähittäiskaupan osuus on 30 %, taiteet, viihde ja virkistyspalveluiden osuus on 8 % ja liikenteen osuus 7 %.

Kuvio 9. Matkailutulon jakautuminen toimialoittain Uudellamaalla 2013.

Matkailun työllisyysvaikutukset

■ Matkailun työllisyysvaikutuksia valtakunnallisesti kuvaa Tilastokeskuksen matkailutilinpito. Vuoden 2007 matkailutilinpidon mukaan laskennallinen kokonaistyöllisyys oli 64 000 koko Suomessa. Kokonaistyöllisyyteen on laskettu kaikki ravitsemis- ja majoitustoimialojen sekä matkatoimistojen ja vastaavien koko- tai osa-aikaiset, ympärivuotiset työpaikat. Muista toimialoista mukaan on laskettu erityisesti matkailua palvelevan toiminnan työpaikat. (MEK 2014)

Matkailutilinpidosta ei saada ajantasaista ja alueellisesti Uudenmaan työllisyyttä koskevaa tilastointia, joten tässä selvityksessä on arvioitu toimialoittain matkailun luomat työpaikat. Selvityksen matkailutyöllisyyden arviointi pohjautuu Tilastokeskuksen vuoden 2012 toimipaikkatilastoon,

Kuva: Hotelli Flamingo, Visit Helsinki

josta on saatu selvityksessä huomioitavien toimialojen toimipaikkojen ja henkilöstön määrä.

Uudenmaan alueen työllisten määrä vuonna 2011 oli 819 598. Luku koostuu alueen työpaikoista ja sisältää myös muualla Suomessa asuvat työlliset eli maan sisäisen sekä ulkomaisen työmatkaliikenteen. Uudenmaan työllisten osuus koko maasta oli 33 %. (Uudenmaanliitto 2014b.)

Vuonna 2011 palvelualat olivat hyvin merkittävä työllistäjä Uudellamaalla. Uudenmaan liiton (2014b) aluetalouden tilinpidon tunnuslukujen mukaan kauppa, majoitus- ja ravitsemisala työllisti 18 % työllisistä. Muut markkinapalvelut-toimialan (informaatio- ja viestintäala, rahoitus-toiminta, kiinteistöalan palvelut, asuntojen omistus, taiteet, hallinto- ja tukipalvelutoiminta, kotitalouksien palvelut sekä ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta) osuus työllisyydestä oli 30,6 %. Teollisuus ja rakentaminen työllistivät 18,2 % ja kuljetus ja varastointi työllisti 6,7 % työllisistä. Yhteiskunnallisten palveluiden (julkisen hallinto, koulutus sekä terveys- ja sosiaalipalvelut) osuus työllisyydestä oli 25,7 %. Alkutuotannon merkitys oli vähäinen, ala työllisti 0,9 % alueen työllisistä. (Uudenmaan Liitto 2014b)

Työllisyyden osalta ensimmäisessä luvussa on laskettu, miten Uudellemaalle suuntautuva ja alueen sisäinen matkailu työllistää, ja toisessa luvussa on laskettu, miten matkailuala yleensä työllistää Uudellamaalla (mukaan lukien maakunnan ulkopuolelle suuntautuva matkailu).

9.1 Alueelle suuntautuvan ja alueen sisäisen matkailun työllisyysvaikutukset

Taulukossa 17 on esitelty toimipaikkojen ja henkilöstön jakautuminen tässä tutkimuksessa huomioitavilla toimialoilla vuonna 2012. Toimipaikkoja on noin 23 000, ja henkilöstön määrä noin 118 000. Tilastokeskuksen tilastoissa henkilöstö lasketaan kokovuosityöllisiksi. Yksi puolipäiväinen työntekijä vastaa puolta henkilöä ja kaksi puolivuotista työntekijää yhtä kokovuosityöllistä. (Tilastokeskus 2013d.)

Uudellamaalla toimialoista eniten työllisti vähittäiskauppa, noin 38 000 henkilöä. Seuraavaksi eniten työllisti majoitus- ja ravitsemistoiminta, noin 23 000 henkilöä, ja seuraavaksi suurimpana liikenne, joka työllisti lähes 7 000 henkilöä.

	TOIMIPAikkojen määrä	Henkilöstön määrä
Majoitus ja ravitsemistoiminta	4385	22 954
Vähittäiskauppa	7249	38 029
Polttoaineiden vähittäiskauppa	213	1 035
Liikenne	2561	6 630
Vuokraustoiminta	151	542
Taiteet, viihde- ja virkistyspalvelut	1135	2 342
Muut henkilökohtaiset palvelut	503	322
Yhteensä	16 197	71 854

Taulukko 17. Matkailuun liittyvien toimialojen toimipaikkojen ja henkilöstön määrä.

Työllisyysvaikutuksen selvityksessä on käytetty samoja matkailun osuusprosentteja liikevaihdosta, joita saatiin tulomenetelmän yrityskyselyissä.

Taulukossa 18 on esitetty matkailun työllistämisaikutus Uudellamaalla. Matkailijoiden käyttämät palvelut ja ostokset saavat aikaan 12 000 henkilötyövuotta Uudellamaalla. Tässä tulee huomioida, että mukana on nimenomaan Uudellamaalla tapahtuvan matkailun työllistävyys. Esimerkiksi Helsinki-Vantaan lentoasemaa ei ole laskettu mukaan.

Suurin työllistävä toimiala oli majoitus- ja ravitsemistoiminta, jonka matkailun aikaansaama vaikutus oli noin 9 000 henkilötyövuotta. Seuraavana on vähittäiskauppa, noin 1 900 henkilötyövuotta. Matkailua palvelevat toimialat työllistävät paljon osa-aikaisia ja sesonkityöläisiä.

	Henkilöstön määrä	Matkailun osuus henkilöstöstä (%)	Matkailun aikaansaamat henkilötyövuodet
Majoitus ja ravitsemistoiminta	22 954	40	9 182
Vähittäiskauppa	38 029	5	1 901
Polttoaineiden vähittäiskauppa	1 035	8	83
Liikenne	7 557	4	302
Vuokraustoiminta	542	29	157
Taiteet, viihde- ja virkistyspalvelut	2 342	21	492
Muut henkilökohtaiset palvelut	322	55	177
Yhteensä	72 781		12 294

Taulukko 18. Sisäisen ja alueelle suuntautuvan matkailun aikaansaamat henkilötyövuodet eri toimialoilla.

9.2 Työllisyysvaikutukset sisältäen maakunnan ulkopuolelle suuntautuva matkailu

Alueelle suuntautuvan ja alueen sisäisen matkailun lisäksi ulkomaille suuntautuva matkailu työllistää Uudenmaan alueella. Matkailualan luomat työpaikat Uudenmaan alueelle saadaan, kun mukaan otetaan myös matkustajalentoliikenne, liikennettä palveleva toiminta, kuten lentoasema, sekä matkatoimistojen ja matkanjärjestäjien toiminta. Toimialaluokittelu on liitteenä (liite 4).

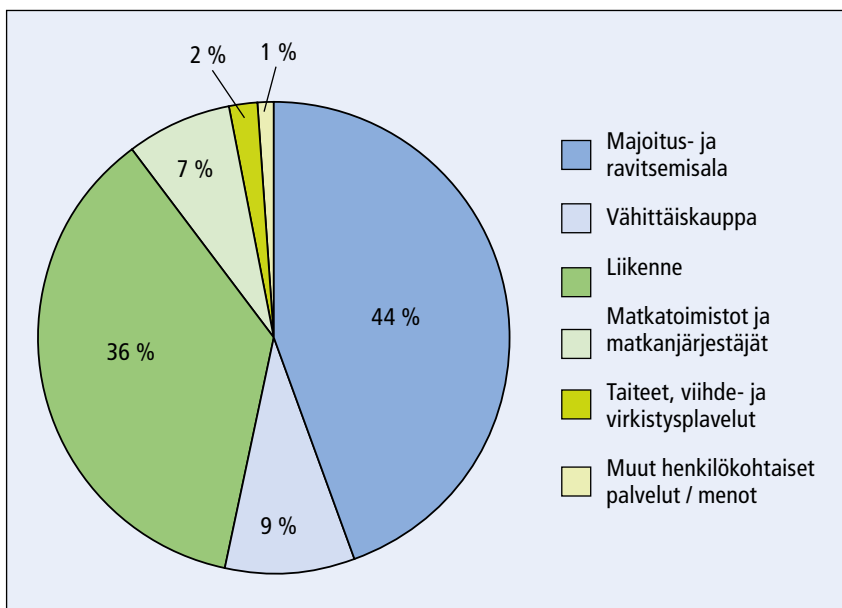
Uudellamaalla on lukuisia matkanjärjestäjiä ja matkatoimistoja, joiden myyvät pääosin ulkomaanmatkoja. Lisäksi muun muassa Helsinki-Vantaan lentoasema on hyvin työllistävä, ja lento-aseman työpaikat lasketaan pääosin matkailun aikaansaamiin henkilötyövuosiin.

Taulukossa 19 on esitelty matkailun luomat henkilöstötarpeet toimialoittain. Matkatoimistoille ja matkanjärjestäjille matkailun osuudeksi on merkitty 100%, koska yritystoiminta perustuu pelkästään matkailulle. Liikenteessä ja liikennettä palvelevassa toiminnassa on käytetty keskiarvolukua 49 %. Tämä koostuu lentoliikennettä ja ilmaliikennettä palvelevasta toiminnasta, jossa matkailun osuus on 100 % vuoden 2007 matkailutilinpidon mukaisesti (Tilastokeskus 2014c), kun muun matkailun osuus liikenteessä on 4 %. Laajemmassa toimialakatsauksessa matkailuala saa aikaan noin 20 000 henkilötyövuotta Uudellamaalla.

	HENKILÖSTÖN MÄÄRÄ	MATKAILUN OSUUS HENKILÖSTÖSTÄ (%)	MATKAILUN AIKAANSAAMA HENKILÖSTÖTARVE
Majoitus ja ravitsemistoiminta	22 954	40	9 182
Vähittäiskauppa	38 029	5	1 901
Polttoaineiden vähittäiskauppa	1 035	8	83
Liikenne ja liikennettä palveleva toiminta	14 868	49	7 285
Matkatoimistot ja matkanjärjestäjät	1 561	100	1 561
Vuokraustoiminta	542	29	157
Taiteet, viihde- ja virkistyspalvelut	2 342	21	492
Muut henkilökohtaiset palvelut	322	55	177
Yhteensä	81 653		20 838

Taulukko 19. Uudenmaan alueen matkailun aikaansaamat henkilötyövuodet.

Kuviossa 10 on esitelty matkailun aikaansaamien työllisyysvaikutusten jakautuminen prosentuaalisesti toimialoittain. Majoitus- ja ravitsemisala työllistää 44 % matkailutyöllisyydestä. Liikenne ja liikennettä palveleva toiminta on seuraavaksi suurin työllistäjä (35 %), ja seuraavana on vähittäiskauppa, joka työllistää 9 % matkailutyöllisistä.

Kuvio 10. Matkailun aikaansaaman työllisyyden jakautuminen eri toimialoille.

10

Selvityksen vertailu aiempiin tutkimuksiin

■ Suomessa on tehty viime vuosina useita tutkimuksia ja selvityksiä matkailun vaikutuksista eri alueiden talouksiin ja työllisyyteen. Vuonna 2013 julkaistiin peräti kolme selvitystä eri alueilta: Lapista, Kaakkois-Suomesta sekä Varsinais-Suomesta ja Satakunnasta. Tutkimukset eivät ole suoraan vertailukelpoisia, sillä käytetyt menetelmät ovat olleet erilaisia ja alueet ovat väestöltään ja kooltaan erilaisia. Seuraavassa tämän selvityksen tuloksia verrataan Lapissa tehtyyn selvitykseen sekä aiemmin Uudenmaan alueilla tehtyihin selvityksiin.

10.1 Vertailu Lappiin

Lapin alueella on tutkittu matkailun tulo- ja työllisyysvaikutuksia vuodelta 2011. Selvitys pohjautuu tilastoihin ja yrityksille tehtyyn kyselyyn. Selvityksen mukaan Lapin välitön matkailutulo oli vuonna 2011 yhteensä noin 544 miljoonaa euroa ja Lapin matkailun työllistävä vaikutus oli 3858 henkilötyövuotta. (Satokangas 2013.) Taulukossa 20 on esitelty Uudenmaan ja Lapin alueen asukasluku, rekisteröidyt kokonaisyöpymiset, keskimääräinen viipymä, välitön matkailutulo ja matkailun aikaansaamat henkilötyövuodet. Lapin tulokset perustuvat vuoden 2011 lukuihin, ja Uudenmaan tulokset perustuvat lopulliseen matkailutulon tulovaikutusarvioon vuodelta 2013. Huomioitavaa on, että Lappi ja Uusimaa ovat väestörakenteeltaan hyvin erilaisia ja etäisyydet ovat Lapissa pitkiä. Lähimatkailu on Lapissa vähäisempää kuin Uudellamaalla, ja näin ollen matkailijavirrat ovat pienempiä.

	LAPPI	UUSIMAA
Asukasluku (v. 2012)	183 000	1 519 000
Kokonaisyöpymiset (rekisteröidyt)	2 395 000 ¹⁾	5 100 000 ¹⁾
keskiyöpymä	2,6 ¹⁾	2,7 ²⁾
Välitön matkailutulo	544 000 000 ³⁾	1 900 000 000 ⁴⁾
Henkilötyövuodet	3858	12 257 (20105 ⁵⁾)
1) Luvut Tilastokeskuksen majoitustilastosta joulukuu 2012-marraskuu 2013 2) Luku perustuu Uudenmaan alueen matkailijahaastatteluista saatuihin viipymiin maksullisissa majoituksissa. 3) Luku vuodelta 2011 4) Luku vuodelta 2013 5) Matkailun aikaansaama työllisyys mukaan lukien maakunnan ulkopuolella suuntautuva matkailu		

Taulukko 20. Lapin (Satokangas 2013) ja Uudenmaan asukasluku, matkailijoiden yöpymiset, viipymä, matkailutulo ja työllisyys

10.2 Vertailu Uudenmaan alueen aiempiin tutkimuksiin

Uudenmaan alueen aiemmat tutkimukset tulo- ja työllisyysvaikutuksista ovat Itä- ja Länsi-Uudeltamaalta sekä pääkaupunkiseudulta. Tutkimuksia voidaan verrata välittömän matkailutulon, muttei henkilötyövuosien osalta, sillä tässä tutkimuksessa niitä ei ole jaettu maakunnan eri osiin. Pääkaupunkiseudun tutkimusta ei voida verrata tähän tehtyyn tutkimukseen, sillä tutkimus on tehty kokonaan eri menetelmällä.

Itä-Uudellamaalla tehtiin vuonna 2009 alueen tulo- ja työllisyystutkimus. Tämän tutkimuksen yhteydessä huomattiin, että Itä-Uudenmaan tutkimuksessa on arvioitu tuttavien ja sukulaisten luona ja vierassatamissa yöpymiset liian suuriksi. Päiväkävijöiden määrä oli arvioitu liian pieneksi. Vuonna 2009 päiväkävijöiden määrä arvioitiin aiempien tutkimusten perusteella, kun taas tässä tutkimuksessa päiväkävijöiden määrä selvitettiin kotitalouskyselyn avulla. Tämän tutkimuksen yhteydessä laskettiin uudelleen näiden kyseisten ryhmien yöpymisvuorokaudet ja päiväkävijöiden määrä ja näin ollen Itä-Uudenmaan välitön matkailutulo vuonna 2009 oli 164 miljoonaa euroa menomenetelmällä sisältäen arvonlisäveron. Itä-Uudenmaan osuus tässä tutkimuksessa välittömästä matkailutulosta menomenetelmällä oli 168 miljoonaa euroa. Matkailutulo on pysynyt suunnilleen samana inflaation vaikutukset huomioituna. Merkittävä osa Itä-Uudenmaan matkailutoimijoista tarjoaa kokous- ja kongressipalveluita yrityksille ja viime vuosien taloudellinen taantuma on vaikeuttanut yritysten liikevaihdon kasvua.

Länsi-Uudenmaan matkailun taloudellisia vaikutuksia tutkittiin vuonna 2007. Vuoden 2007 selvitys perustuu tilastoihin, joten tutkimukset eivät ole suoraan vertailukelpoisia. Tutkimuksen mukaan alueen matkailutulo olivat 194 miljoonaa euroa ja matkailu työllisti 1920 henkilöä. Tässä tutkimuksessa Länsi-Uudenmaan matkailutulo oli 307 miljoonaa euroa. Erona Länsi-Uudenmaan vuoden 2007 tutkimukseen tässä tutkimuksessa laskettiin mukaan asukasluvultaan suuret kunnat Kirkkonummi ja Vihti, joita ei aiemmassa tutkimuksessa huomioitu. Laajemmalla tutkimusalueella on ollut osaltaan merkitystä matkailutulon kasvulle.

11

Loppukeskustelu

■ Matkailualan aluetaloudellisten vaikutusten tutkiminen on haastavaa, sillä aluetilinpidoissa matkailu vaikuttaa moneen eri alaan, kuten hotelli- ja ravitsemisalaan, liikenteeseen sekä vähittäiskauppaan. Suomessa matkailun taloudellisia vaikutuksia arvioivissa tutkimuksissa on käytetty eri tutkimusmenetelmiä, ja osa tutkimuksista pohjautuu ainoastaan olemassa oleviin tilastoihin ja osa sekä tilastoihin että kyselyihin ja haastatteluihin. Uudenmaan alueella matkailun aluetaloudellisten vaikutusten selvittämisen haasteena oli maakunnan maantieteellinen laajuus ja koko Suomen yritystoiminnan vahva keskittyminen pääkaupunkiseudulle. Pohjoismaisessa mallissa menomenetelmän haasteena on esimerkiksi matkailijahaastattelussa vastaajien rahankäytön muistaminen sekä vastaajien vaikeus tehdä arviointi koko matkalla käytettävästä rahasta. Kun ostoksia tehdään paljon pankki- ja luottokorteilla, ihmiset eivät muista niin tarkkaan käyttämänsä rahamäärää. Myös päivämatkailijoiden ja rekisteröimättömien yöpymisten mittaaminen oli vaikeaa, koska päiväkävijöiden määrää ei ollut aikaisemmin tutkittu koko Uudellamaalla. Tulomenetelmän haasteena oli vastausten saaminen yrityksiltä sekä matkailijoiden aikaansaaman liikevaihdon arvioinnin vaikeus. Monella yrityksellä ei ole välttämättä minkäänlaista kuvaa, mikä osuus liikevaihdosta on matkailijoiden kulutuksesta aiheutuvaa.

Tutkimustulokset antavat kuitenkin hyvän kuvan matkailun merkittävydestä Uudellamaalla. Uudenmaan matkailullinen vetovoima houkuttelee niin kotimaisia kuin ulkomaisiakin matkailijoita. Myös maakunnan sisällä liikutaan paljon, esimerkiksi vierailulla tuttavien ja sukulaisten luona sekä erityyppisissä tapahtumissa. Uudellemaalle suuntautuvan ja alueen sisäisen matkailun välittömät tulovaikutukset Uudellamaalla olivat vuonna 2013 1,9 miljardia euroa ja matkailun työllisyysvaikutus 12 000 henkilötyövuotta. Matkailu työllisyysvaikutus alueen ulkopuolelle suuntautuva matkailu mukaan luettuna oli 21 000 henkilötyövuotta. Tutkimuksen meno- ja tulomenetelmä osoittavat, että suurimmat matkailutulon saajat ja työllistäjät olivat majoitus- ja ravitsemistoiminta, vähittäiskauppa ja liikenne. Alueen matkailutulon saajista suurin oli pääkaupunkiseutu, jonka matkailutulo oli 1,46 miljardia euroa. Seuraavaksi suurimpana oli Länsi-

Uusimaa (307 miljoonaa euroa), Keski-Uusimaa (201 miljoonaa euroa) ja Itä-Uusimaa (168 miljoonaa euroa). Nämä alueiden matkailutuloluvut sisältävät arvonlisäveron. Matkailutulo ja työllisyyslukuissa on mukana sekä maakunnan ulkopuolelta tulevien matkailijoiden, että alueen sisäisestä liikkuvuudesta aiheutuvat taloudelliset vaikutukset.

Uusimaa on matkailualueena Suomen vetovoimaisin ja saa siten myös selvästi enemmän matkailutuloja kuin esimerkiksi Lappi. Matkailun tuloja työllisyyspalveluita olisi hyvä tehdä säännöllisesti, koska tutkimuksilla saadaan tietoa matkailukohteen kilpailukyvyn kehittymisestä. Tärkeätä olisi välittömän matkailutulon lisäksi seurata matkailijoiden keski- ja alueella sekä matkailijoiden päivittäistä rahankäyttöä. On mahdollista vielä tehdä päätelmiä maakunnan matkailullisen kilpailukyvyn kehityksestä, koska aikaisempia vastaavanlaisia tutkimuksia ei ole tehty. Tutkimuksen perusteella voidaan kuitenkin todeta, että yöpyvien matkailijoiden keski- ja alueella on suhteellisen lyhyt, heidän rahankäyttönsä pääkaupunkiseudun ulkopuolella on vähäisempää ja rahaa käytetään eniten majoitus- ja ravitsemispalveluihin sekä vähittäiskauppaan. Varsinkin pääkaupunkiseudun ulkopuolella matkailutoimijoiden olisi hyvä miettiä, miten matkailijoita saataisiin käyttämään enemmän muun muassa virkistys-, hyvinvointi- ja kulttuuripalveluja. Lisäksi tämä tutkimus osoittaa, että vähittäiskauppa on erittäin suuri matkailutulon saaja. Tämän vuoksi olisi erittäin tärkeää saada sekä vähittäiskaupan pienet että suuret toimijat sitoutumaan matkailun kehittämistyöhön.

Porvoo, Jussi Helisten / Matkailun Edistämiskeskus.

Vastaisuudessa Uudenmaan matkailun tulo- ja työllisyystutkimuksia voidaan tehdä samalla menetelmällä mutta rajoitetummalla aineistokeruulla. Pienemmälläkin haastattelumäärällä on mahdollista arvioida matkailijoiden kulutustottumusten muutoksia. Tätä tutkimusta varten kerättyjen rekisteröimättömien majoitusliikkeiden tietoja voidaan hyödyntää tulevaisuudessa kokonaisuöpyymisten arvioinnissa, kun rinnalle otetaan Tilastokeskuksen viralliset tilastot.

Tulevaisuudessa on hyvä miettiä virallista määritelmää maakunnan sisällä tapatuvalle matkailulle. Määritelmän lähtökohtana voisi mahdollisesti olla matkan pituus ja matkojen tiheys. Pienemmällä alueella alueen sisäinen matkailu voidaan ehkä kokonaan rajata pois tutkimuksesta. Tätä rajausta on vaikea tehdä Uudellamaalla maakunnan koon ja matkailullisen aluerakenteen takia.

Lopuksi voidaan todeta, että on erittäin tärkeää kehittää maakunnan matkailullista vetovoimaisuutta kokonaisvaltaisesti. Vaikka tutkimuksessa on matkailutuloa arvioitu myös maakunnan osien osalta, kehittämistoimenpiteiden pitäisi tähdätä maakunnallisen matkailutulon kasvuun. Kasvu on sitä suurempi, mitä kilpailukykyisempi maakunnan matkailujärjestelmä kokonaisuudessa on.

Lähteet

- Culminatum Innovation ja Haaga-Perho tutkimuspalvelut 2008, Matkailu kehitys pääkaupunkiseudulla 2002–2007; Eurot, Yritykset, Matkailijat. Helsinki: Haaga-Perho.
- Finavia 2014. <http://www.finavia.fi/fi/tiedottaminen/ajankohtaista/2014/kansainvalinen-lentomatkestus-nousussa/> haettu 6.3.2014.
- Holmberg, E., Ritalahti, J. 2010. Itä-Uudenmaan matkailun tulo- ja työllisyystutkimus 2009. Haaga-Helia Ammattikorkeakoulu.
- Kauppara, P. 2001. Matkailun aluetaloudelliset vaikutukset, pohjoismaisen mallin tutkimukset. Naurpolis Kuusamo. Tutkimuksia 3/2001.
- Matkailun Edistämiskeskus 1983. Matkailun tulo- ja työllisyysvaikutukset kunta/ aluetasolla. Tutkimusmenetelmä MEK A:36.
- Matkailu Edistämiskeskus, 2014. Matkailulla on suuri merkitys Suomen kansantaloudelle. <http://www.mek.fi/tutkimukset-ja-tilastot/matkailun-taloudelliset-vaikutukset/>, haettu 19.3.2014
- Matkailualan tutkimustiedon verkkopalvelu 2014. Tilastot ja erillisselvitykset matkailun talousvaikutusten kuvaajina. <http://www.matkailu.org/ennakointi/ennakointia-tukevaa-tietoa/matkailun-taloudelliset-vaikutukset/artikkelit-matkailun-taloudelliset-vaikutukset/430-tilastot-ja-erillisselvitykset-matkailun-taloudelliset-vaikutukset-kuvaajina> haettu 28.3.2014
- Nieminen, M. 2010. Kesämökkibarometri 2009. Työ- ja elinkeinoministerin julkaisuja. Alueiden kehittäminen 12/2010. Edita Publishing Oy, 7-8.
- Ritalahti, J. 2012. Matkailijavirrat Uudellamaalla kesällä 2012. <http://www.mek.fi/library/matkailijavirrat-uudellamaalla-kesalla-2012-loppuraportti/> Haettu 19.3.2014
- Satokangas, P. 2013. Matkailulla matkailu menestyy. <http://matkailu.luc.fi/loader.aspx?id=1cbe71fc-3d25-426e-879e-d163d4ff6bad> haettu 5.2.2014.
- Suomen Matkailuasiantuntijat Oy 2009. Selvitys matkailun tulo- ja työllisyysvaikutuksista Länsi-Uudenmaan alueen kunnissa 2007. AKO Länsi-Uusimaa.
- Tahvanainen, Vatanen, Komppula, 2010. Matkailun aluetaloudelliset vaikutukset Savonlinnan seudulla vuonna 2010: Loppuraportti (osa 2): Tulo- ja työllisyysvaikutukset.
- Tilastokeskus 2013a. Majoitustilaston käsitteet ja määritelmät: <http://www.stat.fi/til/matk/kas.html> haettu 23.10.2013.
- Tilastokeskus 2013b. Taulukot tilastossa, väestörakenne: http://pxweb2.stat.fi/database/StatFin/vrm/vaerak/vaerak_fi.asp, haettu 12.2.2014.
- Tilastokeskus 2013c. Matkailutilinpito: <http://www.stat.fi/meta/til/matp.html>, haettu 12.2.2014.
- Tilastokeskus 2013d. Henkilöstö määritelmä: <http://www.stat.fi/meta/kas/henkilosto.html>, haettu 3.12.2013.
- Tilastokeskus 2013e. Taulukot tilastossa, asunnot ja asuinolot: http://pxweb2.stat.fi/database/StatFin/asu/asas/asas_fi.asp, haettu 20.11.2013.
- Tilastokeskus 2013f. Taulukot tilastossa, rakennukset ja kesämökit: http://pxweb2.stat.fi/database/StatFin/asu/rakke/rakke_fi.asp, haettu 20.11.2013.
- Tilastokeskus 2014a. Matkustustase: http://www.stat.fi/tup/suoluk/suoluk_liikenne.html#matkustustase, haettu 20.3.2014
- Tilastokeskus 2014b. Bruttokansantuote supistui viime vuonna 1,4%: http://www.stat.fi/til/vtp/2013/vtp_2013_2014-03-03_tie_001_fi.html, haettu 4.3.2014
- Tilastokeskus 2014c. Taulukot tilastossa, matkailutilinpito http://193.166.171.75/Database/StatFin/Kan/matp/matp_fi.asp, haettu 24.2.2014.

- Työ- ja elinkeinoministeriö 2013: Matkailun merkitys Suomen kansantaloudelle, https://www.tem.fi/yritykset/matkailu/matkailun_merkitys_suomen_kansantaloudelle haettu 12.12.2013.
- United Nations World Tourism Organization 2013: Tourism Highlights 2013. Edition: http://dtxqt4w60xqpw.cloudfront.net/sites/all/files/pdf/unwto_highlights13_en_lr_0.pdf, haettu 22.1.2014.
- United Nations World Tourism Organization 2014: UNWTO Tourism Barometer http://dtxqt4w60xqpw.cloudfront.net/sites/all/files/pdf/unwto_fitur_2014_hq_jk_1pp.pdf, haettu 27.1.2014.
- Uudenmaan Liitto 2014a. Uudenmaan kunnat, http://www.uudenmaanliitto.fi/uudenmaan_liitto/uusimaa/uudenmaan_kunnat, haettu 12.2.2014.
- Uudenmaan Liitto 2014b. Uudenmaan Aluetalous, <http://www.uudenmaanliitto.fi/tietopalvelut/uusimaa-tietopankki/aluetalous> haettu 21.1.2014.

Liitteet

Liite 1 Tilastokeskuksen tilastoja

Uudenmaan kotitalouksien määrä 2012 (Tilastokeskus 2013e, asunnot ja asuinolot)

	PÄÄKAUPUNKISEUTU	LÄNSI-UUSIMAA	KESKI-UUSIMAA	ITÄ-UUSIMAA	UUSIMAA YHTEENSÄ
Kotitaloudet	521 093	75 949	97 912	42 233	737 187

Vapaa-ajan asuntojen kanta vuonna 2012 (Tilastokeskus 2013f, mökkilasto 2013)

	PÄÄKAUPUNKISEUTU	LÄNSI-UUSIMAA	KESKI-UUSIMAA	ITÄ-UUSIMAA	UUSIMAA YHTEENSÄ
Vapaa-ajan asunnot	2755	24566	3301	10834	41456

Uudenmaan asukasluku 2012 (Tilastokeskus 2013b, väestörakenne)

	PÄÄKAUPUNKISEUTU	LÄNSI-UUSIMAA	KESKI-UUSIMAA	ITÄ-UUSIMAA	UUSIMAA YHTEENSÄ
Asukasluku	1 075 014	172 680	223 999	95 142	1 566 835

Liite 2 Matkailijahaastattelulomake

UUDENMAAN MATKAILUN TULO- JA TYÖLLISYYSTUTKIMUS MATKAILIJAHAASTATTELU

OHJEITA HAASTATTELIJOILLE:

Haaga-Helian ammattikorkeakoulu selvittää matkailun taloudellisia vaikutuksia Uudellamaalla. Tutkimusta varten tarvitsemme tietoa haastateltavien tämän kertaisesta matkasta ja rahankäytöstä. Tuloksia käytetään alueen matkailun kehittämiseen.

Vastaukset käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti.

Matkailija on **ulkopaikkakuntalainen** henkilö, joka matkustaa tai vierailee kunnan alueella tilapäisesti vapaa-aikanaan, ammatillisista- tai muista syistä johtuen. Emme haastattele henkilöitä jotka asuvat paikkakunnalla, tai **käyvät säännöllisesti työssä, ostoksilla sekä harrastamassa paikkakunnalla.**

Emme haastattele alle 18 vuotiaita, eli vuonna 1995, tai sen jälkeen syntyneitä.

Jos matkaseurueeseen kuuluu useampia henkilöitä, lomakkeen täyttää jokainen henkilö, joka maksaa itse kulunsa. Jos joku seurueesta pääasiallisesti huolehtii koko seurueen maksuista, riittää että hän vastaa kysymyksiin koko seurueen puolesta.

Liitteet: Suomen maakunnat, kohteita paikkakunnalla, yöpymispaikkoja paikkakunnalla.

HAASTATTELULOMAKE, SUOMI.

Haastattelijan nimi: _____ Päiväys: _____ Paikka: _____

Säätila: _____

PERUSTIEDOT

1. Mikä on matkanne pääasiallinen tarkoitus? (tämä kysymys ainoastaan jos vastaaja on lähikunnasta)
  - a. säännöllinen työ- harrastus- tai ostosmatka => ei voi osallistua kyselyyn
  - b. satunnainen matka, matkan syy: _____
2. Sukupuoli? _____ Nainen _____ Mies Syntymävuosi? _____
3. Kotimaa? FIN SWE GER NOR DEN RUS Muu, mikä? _____
Kotipaikkakunta Suomessa? _____

4. Jos asutte vakituisesti, kuinka monta kertaa vuodessa käyt muualla maakunnan muissa osissa huomioimatta säännöllisiä työ-, ostos- ja harrastusmatkoja (merkitse oma alue X:llä)

Jos asutte vakituisesti Uudenmaan ulkopuolella, kuinka monta kertaa vuodessa käyt muualla maakunnassa huomioimatta säännöllisiä työ-, ostos- ja harrastusmatkoja?

Itä-Uusimaa (Porvoo, Loviisa, Askola, Lapinjärvi, Pukkila, Sipoo, Myrskylä) _____

Länsi-Uusimaa (Karkkila, Nummi-Pusula, Lohja, Siuntion, Inkoo, Raasepori, Hanko, _____
Kirkkonummi, Vihti, Karjaa-Lohja)

Pääkaupunkiseutu (Helsinki, Espoo, Kauniainen, Vantaa) _____

Keski-Uusimaa (Hyvinkää, Järvenpää, Kerava, Mäntsälä, Nurmijärvi,
Pornainen, Tuusula) _____

TÄMÄ VIERAILU

5. Kuinka monta yötä olette viettäneet tai tullette viettämään Uudenmaan maakunnassa tämän matkan aikana?
(täyttäkää eri majoitusmuodoissa vietetyt yöt numeroina)

		VIETETYT YÖT, YÖPYMISPAIKAN NIMI JA PAIKKAKUNTA
1	Hotellissa	
2	Matkustajakodissa, täyshoitolassa	
3	Mökissä; vuokrattu a) yksityiseltä b) firmalta	
4	Vierasvenesatamassa	
5	Asuntovaunussa, teltassa tai mökissä leirintäalueella	
6	Sukulaisen tai ystävän luona	
7	Omassa vapaa-ajan asunnossa => kysymys 6	

6. a) **Kuinka monta vuorokautta mökissänne yövytään vuodessa?** Kesäkuu-elokuu _____
Muut kuukaudet _____
- b) **Kuinka monta ihmistä yöpyvät mökissä keskimäärin?** Kesäkuu-elokuu _____
Muut kuukaudet _____

PAKETTIMATKA

7. **Onko matkanne pakettimatka?** Kyllä Ei (=> kysymys 8)
Mitä pakettiin sisältyy?

Yöpyminen, missä?

Kuljetukset, mistä?

Muuta, mitä?

Pakettimatkan hinta? _____

ARVIO KULUISTA TÄMÄN MATKAN AIKANA

Arvioi kulutus osa-alueittain (jo kulutettu ja aiottu kulutus), tällä matkallanne.

8. **Kuinka montaa henkilöä kulutus koskee?** _____ **Moniko heistä on alle 12 vuotta?** _____
- Onko raha käytetty pääasiallisesti pääkaupunkiseudulla (Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen)? _____
Määrä päiviä jonka aikana rahat ovat kulutettu? _____
- Onko raha käytetty pääasiallisesti pääkaupunkiseudun ulkopuolella, missä? _____
Määrä päiviä jonka aikana rahat ovat kulutettu? _____

KULUTUSKOHTA	EUROJA
Majoitus	
Ravintolat, baarit, kahvilat, grillikioskit, pikaruokat	
Sisäänpääsy, pääsyliput, ohjelmapalvelut (mm. oppaat, urheilu, museot)	
Huvit (huvipuistot, elokuvateatterit, konsertit)	
Ostokset: päivittäistavara-kaupat	
Ostokset: matkamuistot, taide, käsityöt	
Ostokset: vaatteet, kengät, harrastusvälineet	

KULUTUSKOHTA	EUROJA
Ostokset: Alko	
Ostokset: kodinkoneet, sisustus ja rakentaminen	
Hyvinvointipalvelut (mm. kampaaja, hieronta)	
Bensiini ja muut ostokset huoltoasemilta	
Kuljetuspalvelut (taksit, linja-autot, auton vuokraus, vesiliikenne)	
Muu kulutus: mikä	
Ei kulutusta	

Liite 3 Kotitalouskysely

UUDENMAAN MATKAILUN TULO- JA TYÖLLISYYSTUTKIMUS

HAAGA-HELIAn Ammattikorkeakoulu selvittää matkailun taloudellisia vaikutuksia Uudellamaalla. Tutkimusta varten tarvitsemme tietoa kyselyyn osallistuvien sukulaisten ja tuttavien majoittamisesta kodeissa Uudellamaalla sekä omista matkoista Uudenmaan alueella. Tuloksia käytetään alueen matkailun kehittämiseen.

Arvomme kyselyn palauttaneiden kesken Brunberg makeistehtaan tuotekasseja 10 kpl. Osallistuaksesi arvontaan täytä osoitetietosi kyselylomakkeen lopussa.

Vastaukset käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti. Vastausaikaa on 18.10.2013 saakka.

TÄYTTÖOHJEET

Kysely on tämän saatekirjeen kääntöpuolella.

Kyselylomakkeessa selvitetään matkailijoiden yöpymisiä sekä omia matkoja alueen muissa kunnissa. Matkailijaan tässä kyselyssä viitataan sukulaisella tai tuttavalla. Matkailija (sukulainen tai tuttava) on **ulkopaikkakuntalainen** henkilö, joka matkustaa tai vierailee kunnan alueella tilapäisesti vapaa-aikanaan, ammatillisista tai muista syistä johtuen. Mukaan ei lasketa henkilöitä jotka asuvat paikkakunnalla, tai käyvät säännöllisesti työssä, ostoksilla sekä harrastamassa paikkakunnalla.

Täytä numeroin laatikoihin   kotitalouden koko, sukulaisten ja tuttavien yöpymiset sekä omat matkat. Kyselyyn voi myös täyttää osoitteessa: <http://tounethanke.wordpress.com/2013/09/23/osallistu-uudenmaan-matkailun-tulo-ja-tyollisyystutkimukseen/>

Tutkimuksen onnistumiseen vaikuttavat kaikki kyselyyn vastanneet. Kiitos vastauksista!

Lokakuussa 2013

Mirva Lopez

Projektikoordinaattori

Tutkimus- ja kehittämiskeskus

HAAGA-HELIAn Ammattikorkeakoulu

Puh: +358 (0)404887217

Osoitelähde: Väestötietojärjestelmä, Väestörekisterikeskus, PL 123, 00531 Helsinki

PERUSTIEDOT

1. **Kotipaikkakunta** _____
2. **Kuinka monta henkilöä asuu kotitaloudessanne?**
yli 18-vuotiasta alle 18-vuotiasta

SUKULAISTEN JA TUTTAVIEN YÖPYMISET KODEISSA UDELLAMAALLA 1.1.2013–31.8.2013

3. **Kuinka monta ulkopaikkakuntalaisen sukulaisten tai tuttavan yöpymistä on keskimäärin ollut kodissasi ajalla (mukaan ei lasketa alle 12-vuotiaita kts. esimerkki)**
tammikuu -toukokuu 2013 kesäkuu – elokuu 2013

Esimerkki: Kodissasi on yöpynyt pariskunta kolmena yönä, nelihenkinen perhe yhtenä yönä (jossa kaksi alle 12-vuotiasta lasta) sekä yksi sukulainen on yöpynyt kerran kuussa neljän kuukauden ajan. Laske jokaisen henkilön yöpymisvuorokausi yhteen (2 henkilöä X 3 yötä + 2 henkilöä X 1 yö + 1 henkilöä x 4 yötä = 12 yöpymisvuorokautta).

VIERAILUT UDELLAMALLA LUKUUN OTTAMATTA KOTIKUNTAA

4. **Kuinka monta kertaa vuodessa keskimäärin käyt Uudenmaan muissa kunnissa huomioimatta säännöllisiä työ-, ostos- ja harrastusmatkoja?**

Itä-Uusimaa (Porvoo, Loviisa, Askola, Lapinjärvi, Pukkila, Sipoo, Myrskylä)

Länsi-Uusimaa (Karkkila, Nummi-Pusula, Lohja, Siuntion, Inkoo, Raasepori, Hanko, Kirkkonummi, Vihti, Karjaa-Lohja)

Pääkaupunkiseutu (Helsinki, Espoo, Kauniainen, Vantaa)

Keski-Uusimaa (Hyvinkää, Järvenpää, Kerava, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen, Tuusula)

Yhteystiedot (arvontaa varten):

Nimi: _____

Osoite: _____

Kiitos vastauksistasi!

Liite 4 Toimialajaottelut

MATKAILULLE TYYPILLISET TOIMIALAT (TULOMENETELMÄ JA TYÖLLISYYS)

55 Majoitus

- 551 Hotellit ja vastaavat majoitusliikkeet
- 552 Lomakylät, retkeilymajat, yms. majoitus
- 553 Leirintäalueet, asuntovaunu- ja matkailuvuonalueet
- 559 muu majoitus

56 Ravitsemistoiminta

- 561 Ravintolat tai vastaava ravitsemistoiminta
- 562 Ateriapalvelut ja muut ravitsemispalvelut
- 563 Baarit ja kahvilat

49 Maaliikenne ja putkijohtokuljetus

- 491 Rautateiden henkilöliikenne, kaukoliikenne
- Muu maaliikenteen henkilöliikenne
  - 4932 Taksiliikenne
  - 4939 Muualla luokittelematon maaliikenteen henkilöliikenne

50 Vesiliikenne

- 501 Meri- ja rannikkovesiliikenteen henkilökuljetus
- 503 Sisävesiliikenteen henkilökuljetus

77 Vuokraus ja leasing toiminta

- 7711 Autojen ja kevyiden moottoriajoneuvojen vuokraus ja leasing
- 7721 Vapaa-ajan ja urheiluvälineiden vuokraus ja leasing
- 7734 Vesiliikennevälineiden vuokraus ja leasing
- 7735 Ilmaliikennevälineiden vuokraus ja leasing

90 Kulttuuri- ja viihdetoiminta

- 900 Kulttuuri- ja viihdetoiminta
  - 9001 Esittävät taiteet
  - 9002 Esittäviä taiteita palveleva toiminta

91 Kirjastojen, arkistojen, museoiden ja muiden kulttuurilaitosten toiminta

- 910 Kirjastojen, arkistojen, museoiden ja muiden kulttuurilaitosten toiminta
  - 9102 Museoiden toiminta
  - 9103 Historiallisten nähtävyyksien, rakennusten ja vastaavien kohteiden toiminta
  - 9104 Kasvitieteellisten puutarhojen, eläintarhojen ja luonnonpuistojen toiminta

93 Urheilutoiminta sekä hovit ja virkistyspalvelut

- 931Urheilutoiminta
  - 9311 Urheilulaitosten toiminta
- 932 Huvi- ja virkistystoiminta
  - 9321 Huvi- ja teemapuistojen toiminta
  - 9329 Muu huvi- ja virkistystoiminta

96 Muut henkilökohtaiset palvelut

- 960 Muut henkilökohtaiset palvelut
  - 9604 Kylpylaitokset, saunat, solariumit yms. palvelut

MATKAILUN LIITÄNNÄISTOIMIALAT

47 Vähittäiskauppa (pl. Moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien kauppa)

- 473 Ajoneuvojen polttoaineen vähittäiskauppa

47 Vähittäiskauppa (pl. Moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien kauppa)

- 471 Vähittäiskauppa erikoistumattomissa myymälöissä
- 472 Elintarvikkeiden, juomien ja tupakan vähittäiskauppa erikoismyymälöissä

- 474 Tieto- ja viestintäteknisten laitteiden vähittäiskauppa erikoismyymälöissä
- 475 Muiden kotitaloustavaroidenvähittäiskauppa erikoismyymälöissä
- 476 Kulttuuri- ja vapaa-ajan tuotteiden vähittäiskauppa erikoismyymälöissä
- 477 Muiden tavaroiden vähittäiskauppa erikoismyymälöissä
- 478 Tori- ja markkinakauppa
- 479 Vähittäiskauppa muualla kuin myymälöissä (pl- tori- ja markkinakauppa)

MAAKUNNAN ULKOPUOLELLE SUUNTAUTUVAN MATKAILUN TYÖLLISYYTEEN LASKETUT TOIMIALAT

51 Ilmaliikenne

- 511 Matkustajalentoliikenne

52 Varastointi ja liikennettä palveleva toiminta

- 5221 Maaliikennettä palveleva toiminta
  - 52211 Linja-autoasemat
- 5222 Vesiliikennettä palveleva toiminta
  - satamat
- 5223 Ilmaliikennettä palveleva toiminta

79 Matkatoimistojen ja matkanjärjestäjien toiminta

- 791 Matkatoimistojen ja matkanjärjestäjien toiminta
- 799 Varauspalvelut